

Ella Bellas eventyr

Vadehavet & Ribe

Sara Helena Kangas

BOLDEN

Sara Helena Kangas

Ella Bellas eventyr – Vadehavet & Ribe

Skrevet af Sara Helena Kangas, arkitekt MAA

Copyright © 2014 Sara Helena Kangas og Forlaget Bolden ApS, København

Alle rettigheder forbeholdt

Denne e-bog er ophavsretligt materiale, som ikke må videregives til andre. Kopiering, gengivelse eller distribution må kun finde sted på institutioner, der har indgået aftale med Copydan og kun inden for de i aftalen nævnte rammer. Anden gengivelse, kopiering eller distribution af denne e-bog eller dele heraf uden foregående skriftlig tilladelse fra forlaget er ikke tilladt ifølge gældende lov om ophavsret

Layout, foto og illustrationer (samt omslag og grafisk tilrettelægning):

Sara Helena Kangas

ISBN 978-87-7106-415-5

www.forlagetbolden.dk

www.ellabellaseventyr.dk

← Tjek hjemmesiden...

Ella Bella og Mor er i tøj fra Småfolk + Most Storebror Ottos tøj er fra MOLO

Der tages forbehold for ændrede priser og åbningstider, ligesom forfatter og forlag ikke kan garantere for oplysningernes fuldstændige korrekthed eller gyldighed og ikke er ansvarlige for følgerne af eventuelt senere ændringer. Har I kommentarer, ændringer eller tilføjelser til bogens indhold, så skriv gerne til Forlaget Bolden på salg@forlagetbolden.dk eller sara@ellabellaseventyr.dk

1

2

3

4

5

i

Spættet sæl

Vadehavet Ella Bellas eventyr & Ribe

Tag med
mig på
eventyr!

BOLDEN

Kort over Vadehavet & Ribe

- 1** Ribe Domkirke
- 6** Ribe Kunstmuseum
- 7** Museet Ribes Vikinger
- 8** Ribe VikingeCenter
- 1** Vadehavscentret
- 2** Sæltur på Mandø
- 3** Sea Explorer
- 4** Junior Ranger Ekspedition
- 1** Dragefestival på Fanø
- 2** Rømø Strand
- 4** Fiskeri- og Søfartsmuseet
- 5** Svømmestadion Danmark
- 6** Gram Slot
- 7** Gram Lergrav
- 8** LEGOLAND®

Indhold

Kort over Vadehavet & Ribe

- 1 Mød Ella Bella og hendes familie
- 2 **Ribe**
 - Ribe Domkirke
 - Rundtur med vægteren
 - Det Gamle Rådhus
 - Biskop Brorson
 - Ghost Walk
 - Stormflodssøjlen
 - Ribe Kunstmuseum
 - Museet Ribes Vikinger
 - Ribe VikingeCenter
 - Ribe Dyrskeue
 - Ribe Tapetet
 - "Peters Jul" i Ribe (bagerst i bogen)

3 **Nationalpark Vadehavet**

Vadehavscentret
Sæltur på Mandø
Sea Explorer-tur
Junior Ranger Ekspedition
Sort Sol

4 **I omegnen...**

Dragefestival på Fanø
Rømø Strand
Mennesket ved Havet (Esbjerg)
Fiskeri- og Søfartsmuseet (Esbjerg)
Svømmestadion Danmark (Esbjerg)
Gram Slot
Gram Lergrav
LEGOLAND® (Billund)

Bag om Ella Bellas eventyr

- 5 Adresser
Praktiske oplysninger

i **Indholdsfortegnelse**

1

2

3

4

5

1

2

3

4

5

i

1

Ella Bella er 5 år gammel, og hendes storebror, der hedder Otto, er 10 år. Ella Bella elsker at rejse på nye eventyr sammen med Otto og Mor og Far. Med rundt har Ella Bella næsten altid sin lille rygsæk. I den putter hun ting og sager, som minder hende om familiens mange oplevelser. Otto er super klog og har en super hukommelse. Så han har ikke brug for ting til at huske, hvad han har lavet.

Far derimod er begyndt at blive lidt glemsom. Ella Bella er sikker på, at det er derfor, han fotograferer så meget, når de er på tur. For han har nok brug for en slags ekstra hukommelse, som billederne jo på en måde er. Og Mor, hun siger, at hun fungerer bedst, hvis bare hun får rigeligt med kaffe i løbet af dagen...

1

2

3

4

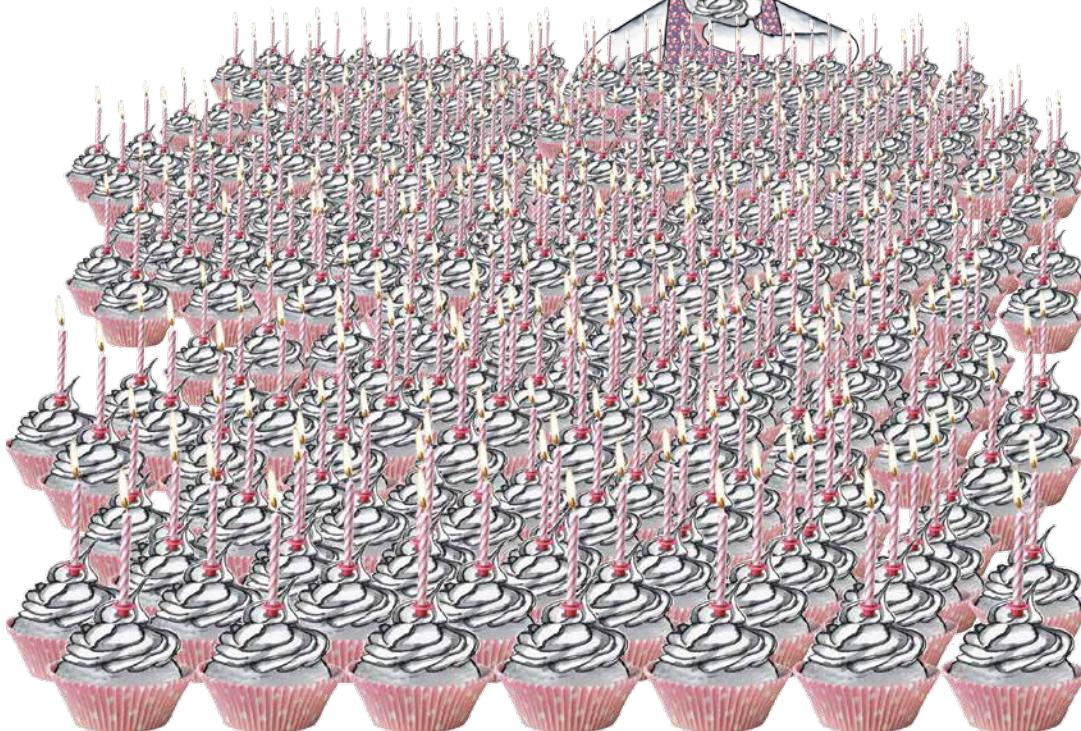
5

i

1

Mere end
1300 lys...

Ella Bellas Far har (i samråd med Mor) købt en ny bil. Både fordi den gamle i høj grad trængte til at blive skiftet ud, men også fordi Mor og Far synes, det er vigtigt, at Ella Bella og Otto ser og lærer noget om den danske kultur og historie. Så med en ny bil er familien klar til at køre Danmark rundt og se på både byer, natur, museer og meget mere.

Derfor har de i fællesskab besluttet sig for at udforske området i og omkring *Vadehavet & Ribe*. For naturen ved Vadehavet er unik og byder på mange spændende oplevelser. Og Ribe er Danmarks ældste by med mere end 100 fredede bygninger i bymidten. Faktisk går Ribes historie helt tilbage til vikingetiden. Så hvis byen skal fejres med kage og fødselsdagssang, skal der tændes mere end 1300 lys...

Familien skal både op i tårnet på *Ribe Domkirke*, lege vikinger for en dag, opleve fantastiske naturfænomener som f.eks. *Sort Sol*, bygge sandslotte på *Nordeuropas* bedste sandstrande, jage spøgelser på *Gram Slot*, prøve sjove rutschebaner i et badeland, komme helt tæt på sæler, køre i hestevogn rundt på *Mandø*, få vand i gummistøvlerne og meget, meget mere. For Vadehavets & Ribes muligheder for oplevelser er mange og forskelligartede.

1

2

3

4

5

i

Ribe

1 Ribe Domkirke

2 Rundtur med vægteren

3 Det Gamle Rådhus

4 Biskop Brorson

5 Ghost Walk

6 Stormflodssøjlen

7 Ribe Kunstmuseum

8 Museet Ribes Vilkøber

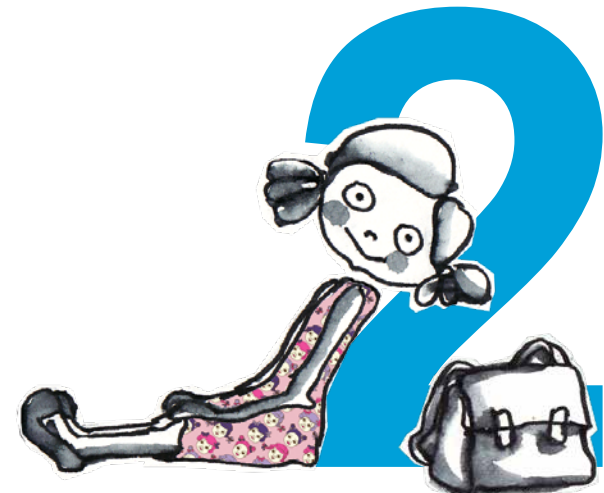
9 Ribe Vikingecenter

10 Ribe Dyrekue

11 Ribe Tapetet

12 "Peters Jul" i Ribe

EKSTRA

1

2

3

4

5

i

Super
udsigt
↓

Når Mor og Far tager Ella Bella og Otto med rundt på eventyr, kan de godt lide at danne sig et overblik over den nye destination – f.eks. ved at se det hele lidt fra oven. Så da de ankommer til Ribe, går der ikke lang tid, før de er på vej op i tårnet på byens domkirke.

Imens de går op i tårnet, tæller Ella Bella de mange trin. Da hun er nået til 96, håber Ella Bella, at de snart er fremme. For hun kan kun tælle til 100. Men der er et godt stykke vej endnu, siger Far. De er nemlig kun nået til det sted, hvor man går fra det første tårn, der hedder *Mariatårnet*, over til selve *Borgertårnet*. Det er fra det tårn, man kan nyde den gode udsigt ud over Ribe og en stor del af Vadehavet.

Ella Bella synes, det er underligt, at der er så mange tårne på kirken, og at de ser så forskellige ud. Så fortæller Mor, at det er fordi, at *Ribe Domkirke* er bygget og udbygget af flere omgange. Den kirke, der ligger på stedet i dag, blev opført tilbage i perioden 1110-1134. Men det var uden det store, røde Borgertårn, som først kom til i 1333 – altså omkring 200 år senere.

Oprindeligt var Borgertårnet 65 meter højt og havde et flot spir, der desværre styrtede ned i 1534. Og da man 61 år senere ville reparere tårnet, var der ikke penge til at genopbygge spiret. Så derfor blev tårnet altså noget lavere – og med fladt tag.

2

1

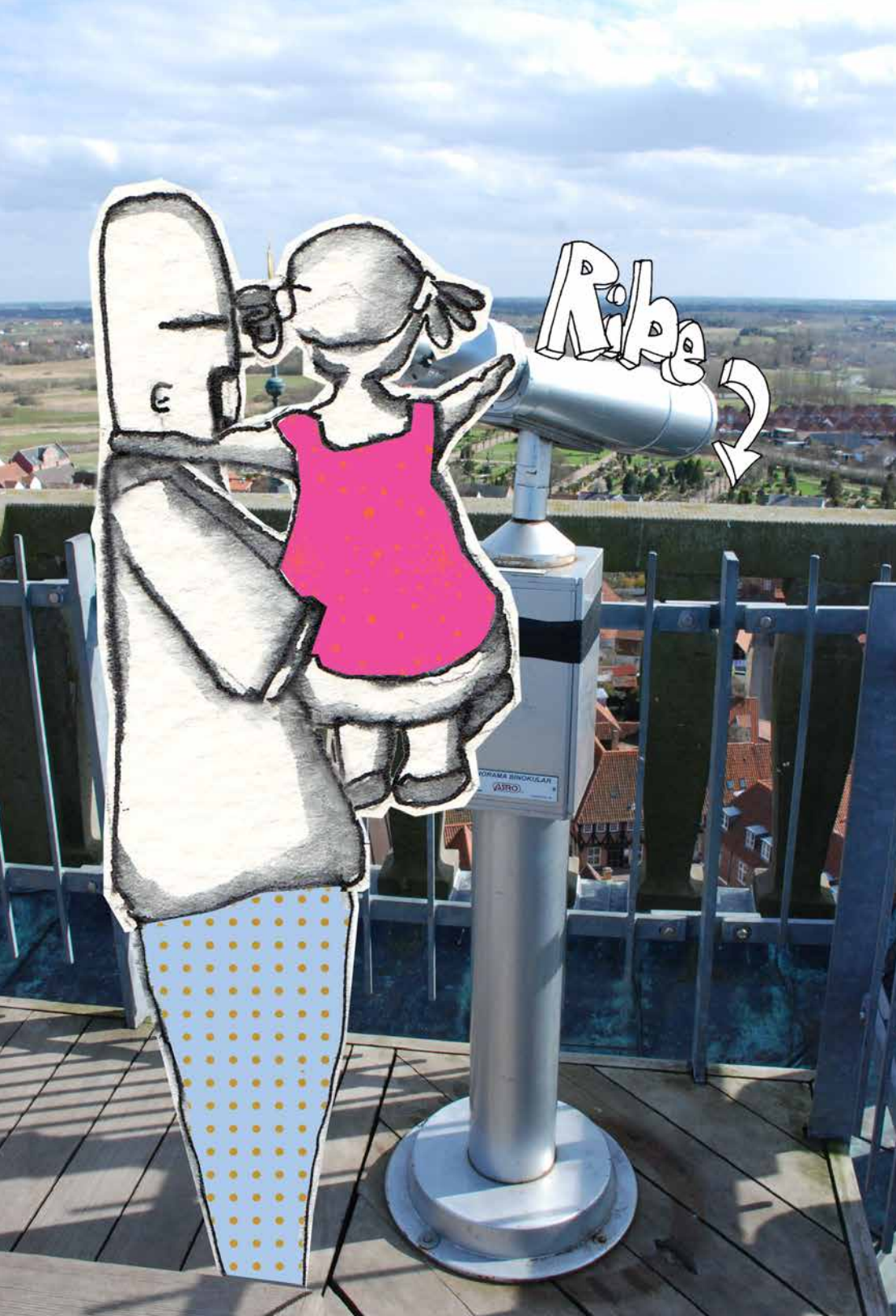
2

3

4

5

i

Ribe Domkirke indentør

2

Nu er familien endelig nået helt op til toppen – 248 trin er Otto, der har overtaget tællingen, nået frem til. Ella Bella går hurtigt over til en af de opstillede udsigtskikkerter. Og selvom Far ikke er meget for at komme for tæt på kanten, da han lider lidt af højdeskræk, vil han gerne hjælpe Ella Bella op til kikkerten. Så har han nemlig noget at holde fast i...

Imens Ella Bella kigger, Far holder, og Otto tjekker tykkelsen på tårnets flagstang, peger Mor flere af de ting ud, som de skal se på deres tur rundt i Vadehavet & Ribe. Og Ella Bella kommer til at tænke på, at det faktisk er meget smart, at man ikke havde råd til at lave spiret på Borgertårnet dengang for mange år siden. For så ville det have været svært at nyde den super udsigt ud over byen...

1

2

3

4

5

i

Wægter

2

Efter at have dannet sig et godt overblik over Ribe fra *Ribe Domkirkes Borgertårn* er Ella Bella, Otto, Mor og Far klar til at tage på tur rundt i byen.

Så derfor foreslår Far, at de samme aften følger en af *Ribes Vægtere* rundt i de smalle og brostensbelagte gader. Otto fortæller, at en vægter er en slags vagtmand, der i gamle dage skulle sørge for ro og orden om natten. Ella Bella synes, det lyder spændende.

Turen med en af *Ribes Vægtere* starter fra *Weis Stue*, som er en hyggelig restaurant lige ved domkirken. Og sammen med en stor gruppe turister står Ella Bella og resten af familien klar, da vægteren begynder at gå – og synge.

Far fortæller Ella Bella og Otto, at vægteren i gamle dage havde mange forskellige opgaver. Altså ud over at holde ro og orden. Og en af dem var at synge et vers fra en vægter-sang hver time. Både for at *ripeneserne* (som dem, der bor i Ribe, hedder) vidste, hvad klokken var. Men også for at vægterne kunne holde sig vågne hele natten lang. Derfor har den sang, som der blev sunget, hele 10 vers. Et til hver klokke-time fra kl. 20 til kl. 5 om morgenen.

1

2

3

4

5

i

2

Imens gruppen følger vægteren rundt i byen, fortæller han en masse spændende historier. Både om nogle af de bygninger, de går forbi, om nogle af de kendte mennesker, der har boet i byen, og så selvfølgelig også om, hvordan det var at være vægter i gamle dage. I Ribe begyndte de første af disse vagtmænd at gå i gaderne i 1300-tallet. Og sammen med deres ret så effektive våben, *morgenstjernen*, som sidder yderst på et langt skaft, sørgede de for, at ripenserne kunne bevæge sig trygt rundt i byen.

Ella Bella og Otto har dristet sig op på siden af vægteren. Og han er slet ikke så farlig tæt på, som Ella Bella først troede. Faktisk er han ret flink. Og imens de går, fortæller han Ella Bella og Otto, at en anden af vægterens vigtige opgaver var at advare folk, når der var ildebrand. For som Ella Bella og Otto allerede har lagt mærke til, så står husene i Ribe helt utroligt tæt. Så hvis der først var ild i ét hus, ville ilden hurtigt kunne brede sig til nabohusene. Og i en tid, hvor der hverken var computere eller telefoner, var det vigtigt, at folk blev vækket og advaret hurtigt. Simpelt hen ved at vægteren råbte.

Ella Bella og Otto er enige om, at det var et meget vigtigt job, vægterne udførte. Men de er dog glade for, at det ikke er dem, der skal gå hele natten lang og synge og kigge efter ildebrande.

1

2

3

4

5

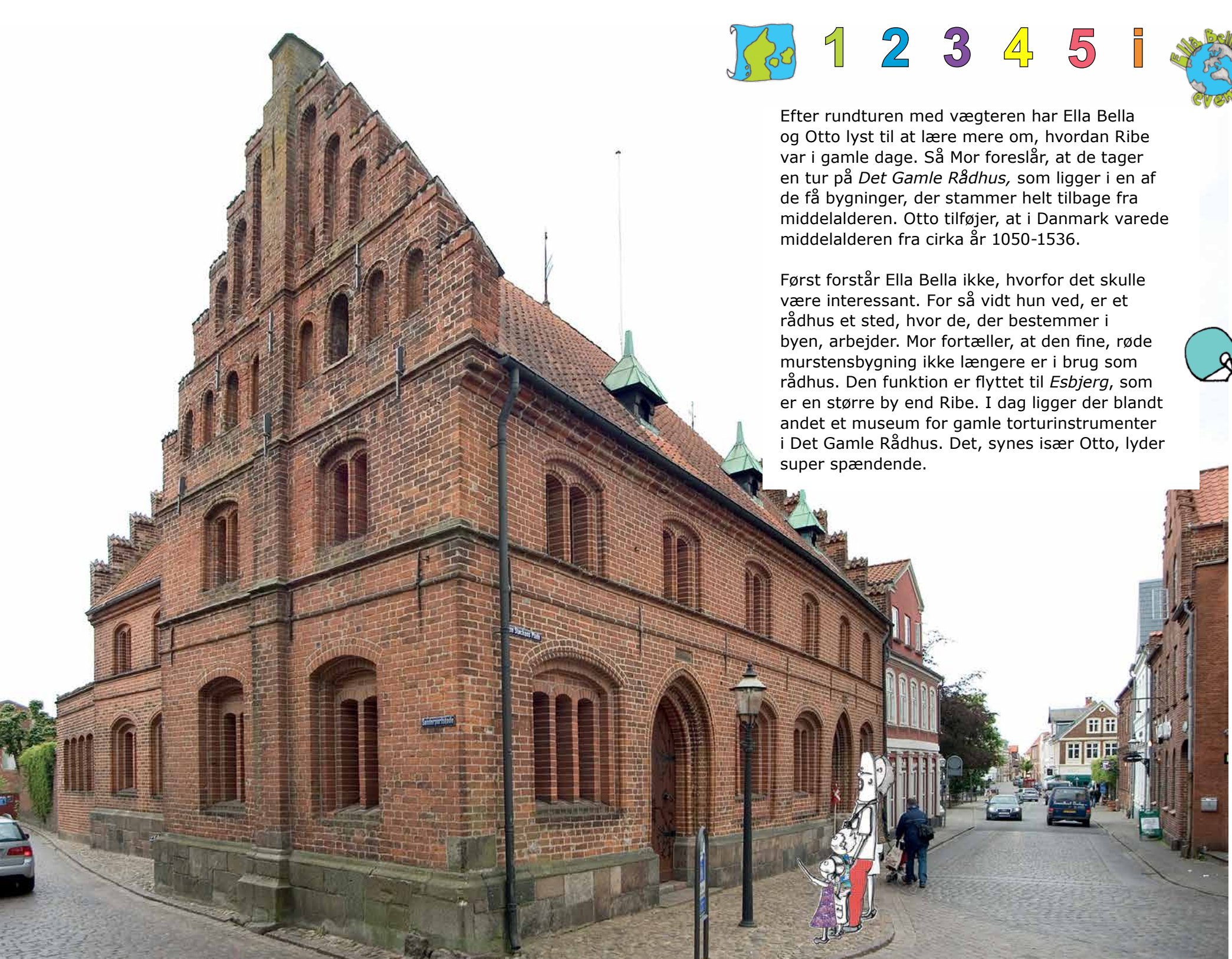
i

Efter rundturen med vægteren har Ella Bella og Otto lyst til at lære mere om, hvordan Ribe var i gamle dage. Så Mor foreslår, at de tager en tur på *Det Gamle Rådhus*, som ligger i en af de få bygninger, der stammer helt tilbage fra middelalderen. Otto tilføjer, at i Danmark varede middelalderen fra cirka år 1050-1536.

Først forstår Ella Bella ikke, hvorfor det skulle være interessant. For så vidt hun ved, er et rådhus et sted, hvor de, der bestemmer i byen, arbejder. Mor fortæller, at den fine, røde murstensbygning ikke længere er i brug som rådhus. Den funktion er flyttet til *Esbjerg*, som er en større by end Ribe. I dag ligger der blandt andet et museum for gamle torturinstrumenter i Det Gamle Rådhus. Det, synes især Otto, lyder super spændende.

2

1

2

3

4

5

i

Morgenstjerner

Inde på museet er der rigtig nok udstillet en masse forskellige ting, som før i tiden blev brugt, når man skulle pine og torturere folk. Ella Bella får hurtigt øje på en samling af *morgenstjerner*, som hun kan kende som det våben, vægteren havde med sig rundt på sin vandring i byen.

Otto fortæller, at morgenstjernen dukkede op i løbet af middelalderen i forskellige udgaver. Den oprindelige udgave blev lavet af dygtige våbensmede, som var omhyggelige med at beregne våbenets slagstyrke og vægt. Det var dog ikke alle, der havde råd til denne fine og dyre udgave. Derfor opstod de mere primitive udgaver, hvor der ganske enkelt blev hamret masser af søm igennem enderne på lange trækøller.

Ella Bella gyser ved tanken om de farlige våben. Hun har en enkelt gang prøvet at stikke sig på et søm, så hun kom til at bløde. Så tænk bare, hvis der var 10 stikkende søm på samme tid. Av!

1

2

3

4

5

i

Det er ikke kun den fantastiske udsigt fra *Borgertårnet*, *Ribe Domkirke* har at byde på. For både indeni kirken og udenfor er der masser af spændende at se og opleve.

Da Ella Bella og resten af familien står foran kirken, er Far derfor hurtigt fremme med kameraet. For han har fået øje på en flot statue af *Hans Adolph Brorson*. Hverken Ella Bella eller Otto aner, hvem ham Hans er – men Ella Bella gætter på, at han må være ret gammel. For statuen er helt grøn. Ella Bella kan nemlig huske, at når en bronzestatue bliver gammel, så irrer den. Og det betyder, at den bliver grøn. Det lærte hun, da hun sammen med familien besøgte *Berlin*. Der så de blandt andet *Sejrgudinden Viktoria*, der står øverst oppe på den store port *Brandenburger Tor*. Og præcis som statuen af Brorson er statuen af Viktoria helt grøn.

Imens Far tager billeder, fortæller Mor, at statuen af Hans Adolph Brorson står der, fordi han i en periode på 23 år var biskop i Ribe. Det var fra 1741 frem til hans død i 1764. Otto hvisker til Ella Bella, at en biskop er sådan én, der bestemmer over kirkerne i et område, der på kirkesprog hedder et stift.

Mor siger videre, at Brorson ikke kun var biskop. Han var også en af Danmarks store salmedigtere. For ud af de knap 800 salmer, som kirkens salmebog indeholder, så er hele 120 af dem skrevet af Brorson. Ella Bella synes, der er alt for mange tal og nye ord at holde styr på, og hun bliver helt forvirret.

2

Tårnborg

1

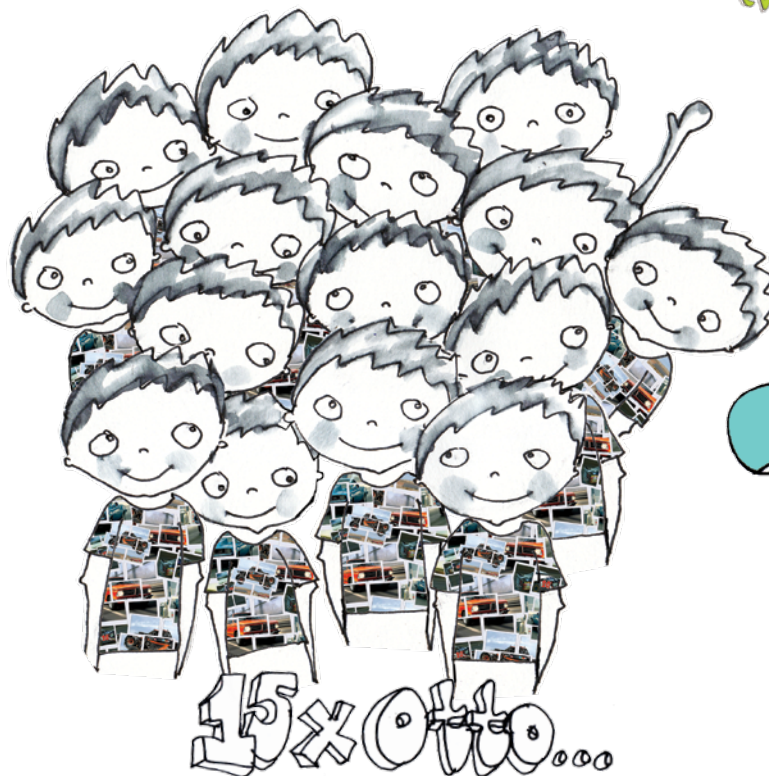
2

3

4

5

i

2

Mor fortæller så, at Brorson var far til hele 16 børn – og så vil Ella Bella alligevel gerne høre mere. For tænk at have 15 søskende! For at holde Ella Bellas interesse foreslår Mor derfor, at de går hen og ser det hus, hvor Brorson boede. Huset hedder *Tårnborg*, og Ella Bella kan sagtens forstå hvorfor. For det er netop, hvad huset ligner – en lille borg med et tårn...

Da de står foran huset, siger Otto, der er skrap til det meste – også matematik – at han synes, at *Tårnborg* på en eller anden måde virker lidt skævt. Så siger Mor, at det er helt rigtigt set. For efter sigende er ingen af husets vinkler 90 grader, som jo ellers er normalt.

1

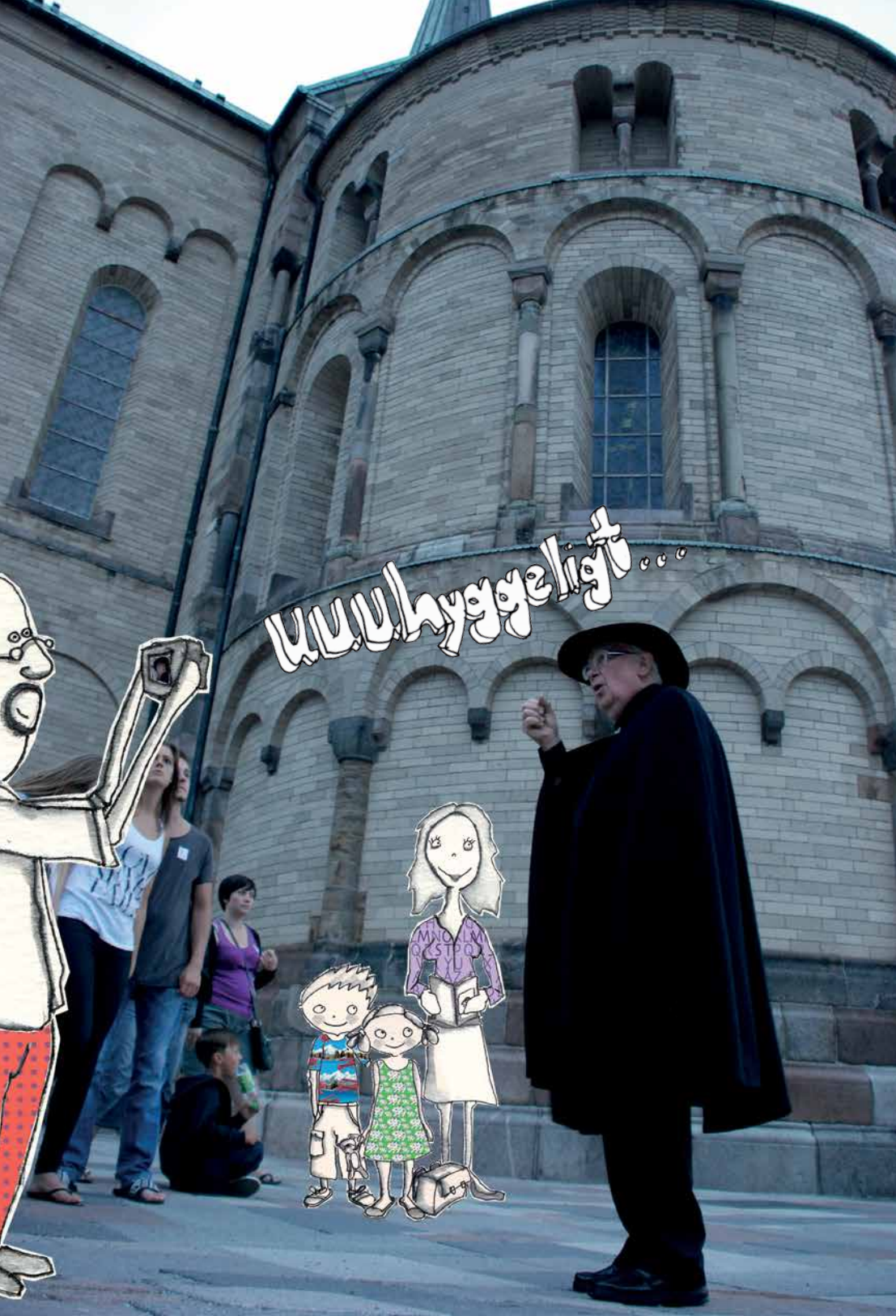
2

3

4

5

i

Ella Bella, Otto, Mor og Far har allerede været på rundtur med en af *Ribes Vægtere*. Her fik de sjove historier og anekdoter fortalt af den sortklædte mand med morgenstjerne og lygte. Otto, der elsker historier fra de gamle dage, kunne næsten ikke få nok af fortællingerne. Så da han ved turens afslutning hørte vægteren fortælle om en anden slags guide i Ribe, får han hurtigt overtalt de andre.

Først er Ella Bella dog liiidt usikker på, om hun tør at tage med på rundturen. For Otto har sagt, at den hedder *Ghost Walk*. Og så vidt hun ved, så betyder *ghost* altså *spøgelse*. Ella Bella kan ikke forstå, hvem det dog er, der frivilligt har lyst til at tage ud og kigge på spøgelser?

Men så forsikrer Mor hende om, at de altså ikke selv kommer til at se spøgelser – de skal blot se nogle af de steder, hvor der er sket nogle uhyggelige ting. Og hvor der derfor kan være en chance (eller risiko, om man vil) for at se de gennemsigtige personer. Så er Ella Bella lidt mere tryk – men får dog for en sikkerhed skyld Mor til at love, at hun nok skal blive tæt ved hendes side på hele rundturen.

På den spændende tur rundt i Ribes smalle *slipper* fortæller manden med den sorte kappe både om *Nøkken ved broen*, om *Maren Splid*, der blev dømt som heks og brændt på et bål. Og om *Biskop Brorsons syge søn*, der spøger i *Tårnborg*, om den *Hvide Dame* og om halshuggede pirater og meget andet.

Ella Bella bliver så opslugt af de mange spændende historier, at hun helt glemmer at holde Mor i hånden...

2

1

2

3

4

5

i

På Ella Bellas og resten af familiens ture rundt i området ved Vadehavet & Ribe er de flere gange kørt forbi nogle store græsbakker. Far har fortalt, at man kalder dem for *diger*. Mor fortæller, at digerne er opført af menneskene, og deres formål er at mindske risikoen for oversvømmelse. For hver gang, der kommer en stormflod er *vadehavsområdet* et sted, der er i stor fare for ødelæggelser. Så digerne er med andre ord opført for at holde vandet tilbage.

Digerne har ikke altid været der, og vadehavsområdet har igennem tiden gentagne gange været ramt af store og ødelæggende stormfloder. Der er især to, der har skabt massive katastrofer langs Vestkysten. De bliver kaldt henholdsvis *Den store manddrukning* og *Den 2. store manddrukning*. Ved begge disse stormfloder omkom flere tusind mennesker, og de materielle skader var kolossale.

På *Skibbroen* i Ribe står der en flot egetræssøjle med forgyldt top. Det er byens *Stormflodssøjle*, der blev opsat i 1920. Herpå markerer en række bronzeringe de alvorligste stormfloder, der har ramt Ribe siden *Den 2. store manddrukning* i 1634. Den øverste ring er hele 6 meter over normal vandstand!

Selv inde i *Ribe Domkirke* stod vandet højt. Og på søjlen lige bag prædikestolen er vandstanden ved stormfloden i 1634 afmærket cirka 170 cm. over gulvhøjde. Mor siger, at det er præcis lige så høj, som hun er. Altså uden stilletter.

Heldigvis er der ikke markeret nogle stormfloder siden 1911. Mor siger, at det skyldes, at man opførte de store diger i 1912. Så de der store græsbakker, familien har set gentagne gange – de havde og har i allerhøjeste grad en betydning!

Stormflodssøjle

1

2

3

4

5

i

Mange af de eventyr, Ella Bella har været på sammen med sin familie i og omkring Vadehavet & Ribe, har været udendørs. Men i dag regner det, så Mor foreslår, at de tager en tur på museum.

For Ribe har et fint og hyggeligt kunstmuseum, der ligger centralt i byen. Museet har til huse i en meget smuk bygning, der oprindeligt var privatbolig for en velhavende bomuldsfabrikant. Det rummer en enestående samling af danske guldaldermalerier, og der er især ét maleri, Mor gerne vil vise til Ella Bella og storebror Otto (og selvfølgelig også Far).

Imens Mor køber billetter, kigger de andre på de mange postkort og bøger i den lille museumsbutik. Ella Bella kan høre, at Mor spørger damen bag disken om et eller andet, men hun kan ikke høre, hvad det er. Damen peger, og Mor smiler og siger tak.

Mor viser Ella Bella, Otto og Far ind i det første udstillingslokale. Men i stedet for at standse og betragte det første maleri, som hun ellers plejer, når familien er på museum, går hun hurtigt videre til det næste rum. Ella Bella når lige at tænke, at Mor vist ikke er helt rask. Men så får hun øje på, hvorfor Mor var så hurtigt videre.

For på den store væg i det meget smukke rum hænger det maleri, Mor så gerne vil vise til resten af familien. Maleriet er indrammet af en kæmpe guldramme, og Ella Bella tænker, at det så nok er mange, mange penge værd. Mon det er derfor, Mor synes, de skal se maleriet?

2

1

2

3

4

5

i

Mor griner og siger, at det altså ikke er på grund af rammen, at maleriet er værd at se. Det er i stedet, fordi at det er ét af den anerkendte *skagensmaler Michael Anchers* hovedværker. Maleriet hedder *Barnedåb i Skagen kirke*, og det forestiller dåben af Michael Anchers datter, Helga. Ella Bella har aldrig hørt om den berømte maler, men hun kan sagtens se, at han var meget dygtig. Stoffet på kjolerne ser jo helt ægte og meget blødt ud. Ella Bella rækker hånden frem for at mærke på det, men Far stopper hende hurtigt. Man må nemlig ikke røre de udstillede malerier. For hvis de skal holde mange år frem, er det vigtigt, at man ikke rører dem med sine fedtede fingre!

Otto synes, det er lidt underligt, at museet har udstillet et maleri, der er malet af en fra *Skagen*. Der er jo helt vildt langt oppe fra toppen af Danmark til Ribe. Så siger Mor, der netop står og læser om det i den montre, der er tilknyttet maleriet, at *Ribe Kunstmuseum* har ejet billedet siden 1898 – 10 år efter maleriet endelig var færdigmalet. Oprindeligt forsøgte Michael Ancher at sælge sit barnedåbs-maleri til *Statens Museum for Kunst*, men de var ikke interesserede. Men det var museet i Ribe, som købte det flotte og meget detaljerede maleri for 2000 kr.

Efter at have set resten af museets udstilling trænger familien til en forfriskning. Så de går ned til caféen i kælderetagen. Lige nedenfor trappen står en sød sæl, der er hugget ud i sten. Ligesom stoffet på maleriet ser den dejlig blød ud. Men Ella Bella husker, at man ikke må røre ved de udstillede ting. Så siger Mor, at damen, der solgte billetterne, har sagt, at lige præcis sælen godt må røres. Og det er der mange børn (og voksne), der har gjort igennem tiden. Noget, der har gjort sælen mere glat og blød at kigge på – selvom den er lavet af sten.

2

1

2

3

4

5

i

2

Som Ella Bella og Otto flere gange er blevet fortalt, går byen Ribes historie helt tilbage til den periode, der bliver kaldt *vikingetiden*. Og på *Museet Ribes Vikinger* er der masser at se og lære om netop den periode.

Stedets samling rummer tusindvis af fund, som man har gravet op i området. Otto fortæller Ella Bella, at de mange fund er med til at fortælle om vikingerne liv i Ribe. Men samtidigt afslører de også, hvordan forbindelsen til resten af *Europa* var. For selvom der hverken var fly eller tog dengang, så var vikingerne ofte ude "at rejse". Eller rettere sagt: ude på plyndringstogt. På sådanne togter sejlede de barske og hårdføre vikinger af sted for at stjæle og hærge i andre lande. Og de sørgede altid for at tage godt med "souvenirs" med tilbage til Danmark.

Mor tilføjer, at for at have det bedste udgangspunkt for de barske vikingetogter på havet, opstod Ribe oprindeligt som en handelsplads ved vandet. Og faktisk kommer byens navn også heraf. For navnet *Ribe* kan føres helt tilbage til det olddanske *ripa*, der betyder *striber* eller *strimler*. For handelspladsen bestod oprindeligt af en masse smalle *jordlodder*. Lidt som en masse strimler jord.

Ella Bella synes, at det der med vikingetogterne lyder noget uhyggeligt. Men da hun får muligheden for at sætte sig op i et vikingeskib, er hun alligevel klar. Og måske ligger der en souvenir i bunden af skibet, som vikingerne havde glemt at få med sig. Otto ryster på hovedet, mens han smiler og vinker til Far og hans kamera.

1

2

3

4

5

i

Vikingehjelm

Noget af det, Ella Bella og Otto har glædet sig rigtig meget til på familiens eventyr rundt i området omkring Vadehavet & Ribe, er turen på *Ribe VikingCenter*. Ikke mindst for at opleve et vaskeægte *vikingemarked*.

Otto, der ved en masse om det meste, fortæller Ella Bella, at vikingerne var krigere fra *Danmark, Norge og Sverige*. Vikingerne sejlede rundt langs *Europas* kyster og stjal det, de kunne komme af sted med. Og det gik tit blodigt for sig! Ella Bella synes, det lyder lidt voldsomt. Og hun er ikke sikker på, om hun alligevel tør besøge det der vikingemarked.

Så beroliger Far hende ved at sige, at det altså er mange år siden, der levede rigtige vikinger. Faktisk mange hundrede år siden. Det var nemlig tilbage i den periode, der gik fra år 700–1066. En årrække, der for nemhedens skyld bliver kaldt *vikingetiden*. Så de vikinger, Ella Bella og resten af familien kommer til at se på markedet, det er bare helt almindelige mennesker, der har klædt sig ud. Og de er helt sikkert flinke!

Imens Far har snakket, har Otto fået øje på en mand, der har noget, der ligner en vaskeægte vikingehjelm, liggende på et bord foran sig. Og Otto er hurtigt ovre ved ham. Og ganske rigtig – hjelmen er en tro kopi af den slags, der blev brugt under kampene tilbage i vikingetiden. Ella Bella er fulgt efter Otto, selvom hun egentligt ikke er så vild med alle de der krigslege. Men hun kan se, at manden står og nørkler med et eller andet. Og han ser meget koncentreret ud. Hvad mon det er, han laver.

2

1

2

3

4

5

i

Først kan hverken Ella Bella eller Otto regne ud, hvad det er, manden arbejder så koncentreret på. Det ser ud til, at han åbner og lukker nogle bittesmå ringe, så de hænger sammen på kryds og tværs. Ella Bella kan sagtens forstå, at han virker koncentreret, for det ser altså lidt rodet ud. Og hun tør næsten ikke trække vejret, fordi hun er bange for at komme til at forstyrre ham.

Da han endelig holder en pause og løfter de mange ringe op i luften, er det kun Otto, der endelig forstår, hvad det er, de mange ringe skal blive til. Det er jo en *ringbrynje*. Sammen med hjelmen brugte vikingerne den til at beskytte sig, når de gik i kamp. Ringbrynjen var en slags bevægeligt skjold, vikingerne tog på udenpå deres eget tøj.

Manden fortæller, at ringbrynjen tager hele to år at lave, og at den vejer cirka 18 kilo, når den er færdig. Ella Bella synes, det er sjovt, at det er ret præcist det samme, som hun vejer. Da manden fortsætter med at fortælle, at 1 kilo ringe består af 1000 ringe, regner Otto hurtigt ud, at en ringbrynje så består af hele 18.000 ringe. Det tal er så stort, at Ella Bella næsten ikke kan forstå det. Men hun synes, det er sjovt at tænke på, hvis hele hendes krop var lavet af så mange tusinde ringe.

Ella Bella og Otto får lov til at prøve en masse på det store marked. Både at bage deres eget brød, skyde med bue og pil, slås med træsværd, lave deres egen mønt og meget, meget mere. Og da de får lov til at prøve rigtigt vikingudstyr, som blev brugt, når vikingerne var i kamp – så er Ella Bella og storebror Otto ikke til at skyde igennem.

2

1

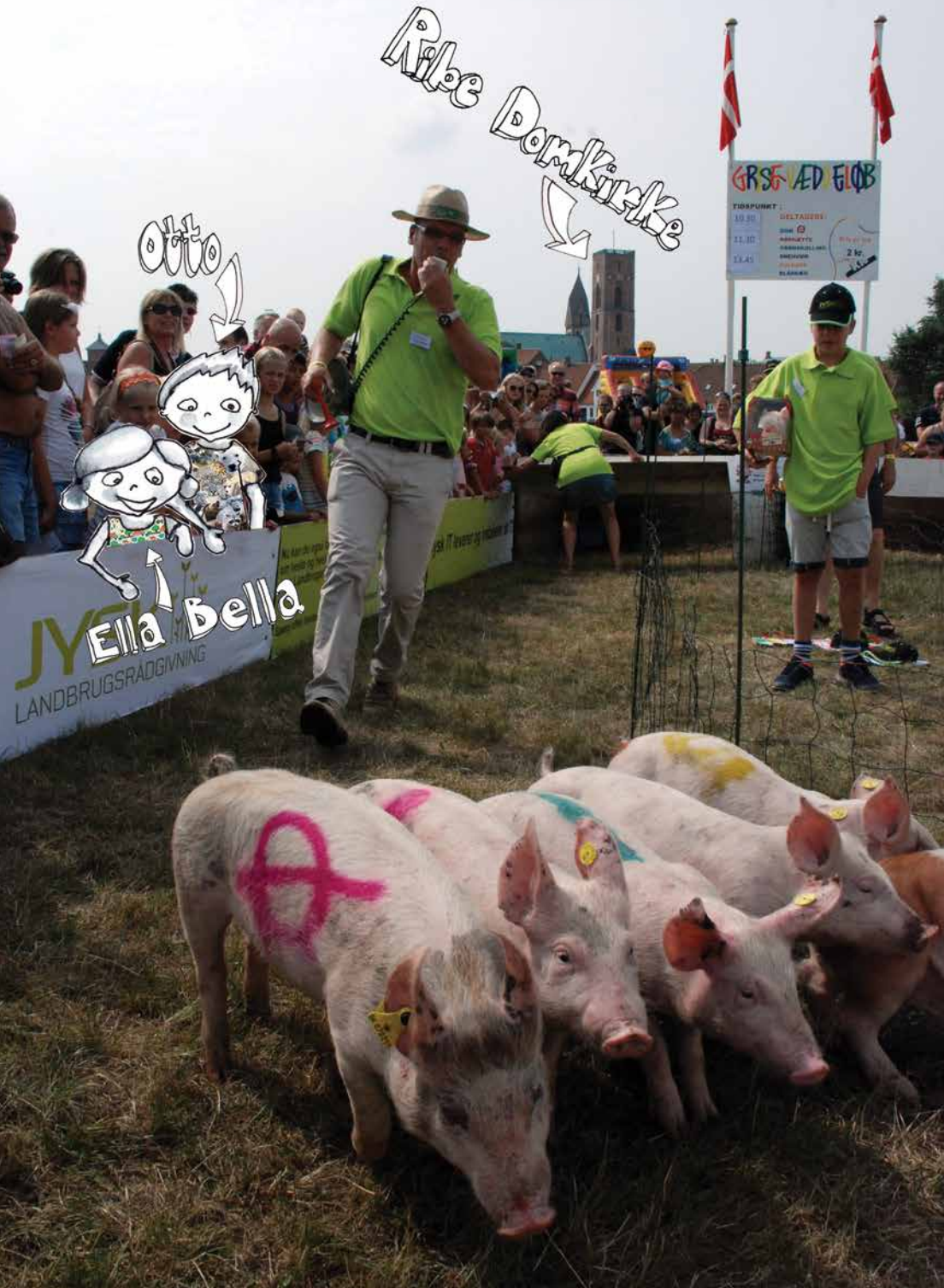
2

3

4

5

i

2

Mor har læst i en brochure om Ribe, at der hver sidste fredag i juli bliver afholdt *Ribe Dyrskue*. Ella Bella har aldrig hørt ordet *dyrskue* før. Så fortæller Otto, at et dyrskue er et sted, hvor mennesker mødes for at kigge på dyr.

Ella Bella synes, det lyder lidt skørt. Hvorfor mon folk synes, det er spændende at mødes på den måde? Så siger Far, at det blandt andet skyldes, at der bliver delt præmier ud. Således får den flotteste ko, den bedste hest og lignende en medalje. Og det med at mødes med sine bedste dyr er noget, *ripenserne* har gjort i mange, mange år. Så der kommer helt sikkert også folk, som møder nogen, de har mødt på de tidligere års dyrskuer. Så på den måde er det en stor byfest – for både mennesker og dyr.

Nu kan Ella Bella bedre forstå. Men hun er lidt usikker på, om det overhovedet er sjovt for folk, som ikke bor i området, at deltage i dyrskuet. Altså når det nu kun er dyrene, der får medaljer, og hvis man ikke kender nogen fra årene før? Så siger Mor, at der altså også er masser af sjov for alle de besøgende turister. Man kan f.eks. både se *Grisevæddeløb*, opleve *Verdensmesterskab i Gummistøvekast* og prøve forskellige forlystelser i et mindre børnetivoli. Så det skal nok blive en sjov dag for hele familien.

1

2

3

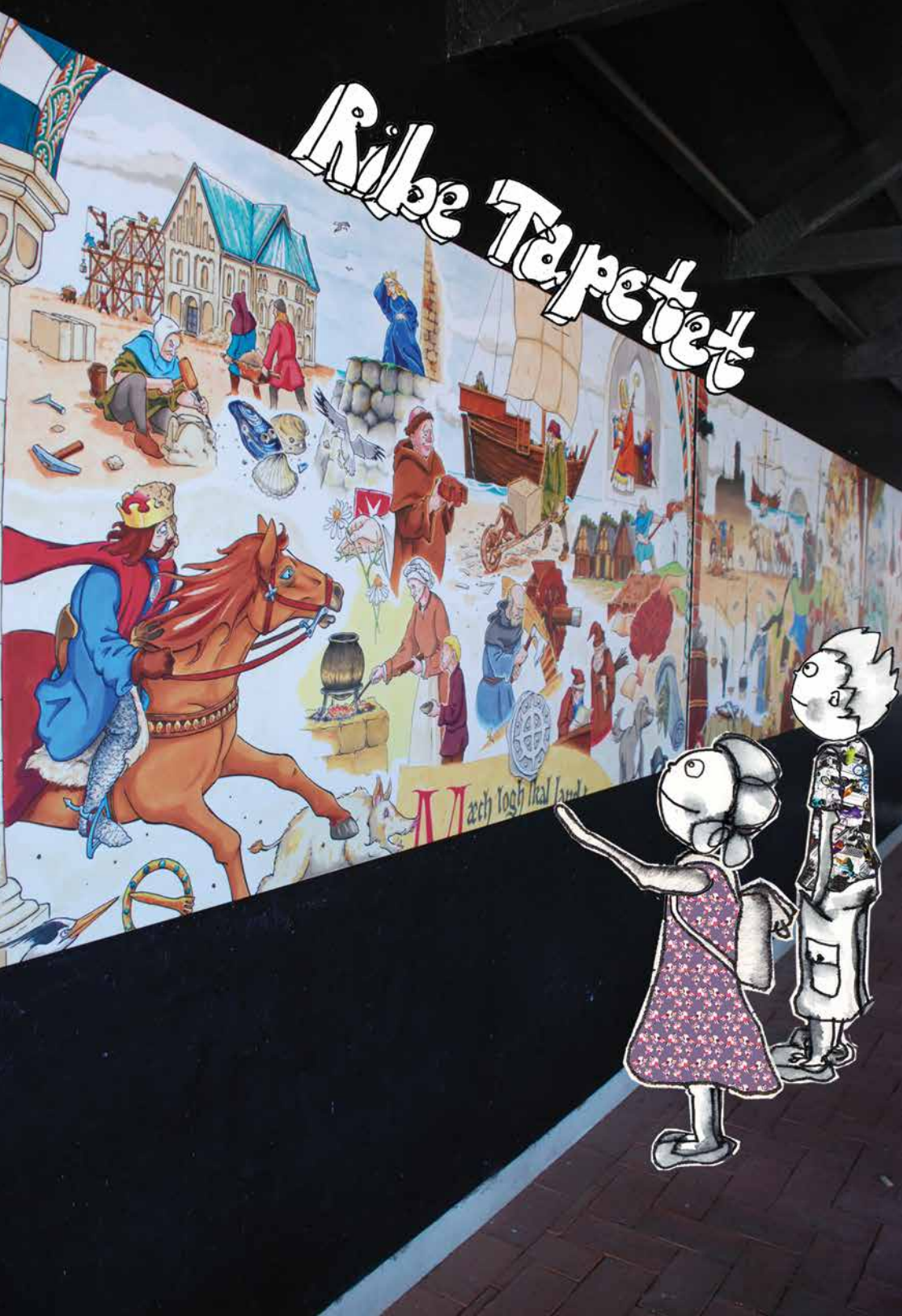
4

5

i

Ribe Tapetet

For at få et overblik over den spændende historie, der har fundet sted i området omkring Vadehavet & Ribe, synes Far, de skal se *Ribe Tapetet*. Hverken Ella Bella eller Otto har hørt om tapetet før, men umiddelbart lyder det en anelse kedeligt. For et tapet – er det ikke sådan noget blomstret papir, der sidder på en væg?

Far forsikrer dem om, at Ribe Tapetet langt fra er kedeligt (eller blomstret). Derimod er det en slags tegneserie, der over hele 12 meter fortæller Ribe bys historie fra år 700 og frem til i dag. Begge børns interesse er med det samme vakt!

Det imponerende kunstværk er lavet af kunstneren *Bernd Hobohm*, og det er udstillet på et overdækket udendørsområde ved feriecentret *Ribe Byferie Resort*, der ligger i byen. I alt består værket af seks historiske billeder, der omhandler årene 700-1000, 1000-1300, 1300-1600, 1600-1700, 1800 og nutiden. Så det er altså perioder som vikingetiden, middelalderen, reformationen, industrialiseringen og meget andet, kunstneren har tegnet.

Tapetet indeholder mange forskellige elementer, og især Otto er imponeret over, hvor meget af historien det er lykkedes kunstneren at få med. Og Ella Bella – hun har fået travlt med at finde alle de søde hunde, hun har opdaget, der er tegnet på hvert billede. Mor fortæller, at de alle er såkaldte ribehunde. Ella Bella er overrasket over, hvor forskellige de har set ud. Historiens gang har tilsyneladende indflydelse på det meste!

2

1

2

3

4

5

i

Nationalpark Vadehavet

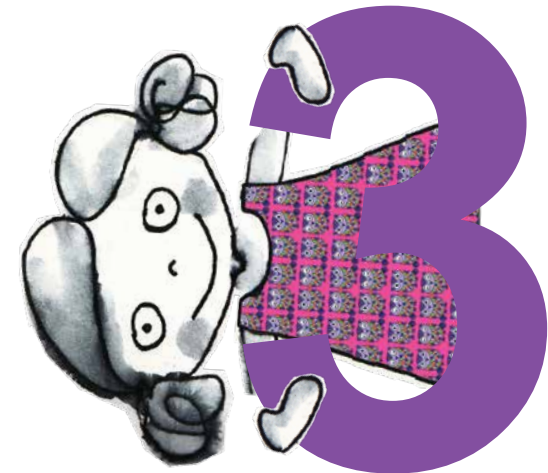
1 Vadehavscentret

2 Sæltur på Mandø

3 Sea Explorer

4 Junior Ranger
Ekspedition

5 Sort Sol

1

2

3

4

5

i

Flere gange på deres køreture i området omkring Ribe har Ella Bella og Otto spottet brune skilte fra bilens bagsæde. Skiltene ligner lidt dem, der står, når man kører ind eller ud af en by. Men de skilte, Ella Bella og Otto har set, har tit stået midt ude i ingenting. Og de danske byskilte plejer da vist heller ikke at være brune, tænker Ella Bella. Indtil nu har Otto ikke kunnet nå at læse, hvad der står på skiltene. Så da han spotter ét cirka 100 meter længere nede ad vejen, får han Mor til at holde ind til siden, da de når derhen.

“Nationalpark Vadehavet”, læser Otto højt. Det lyder flot! Ella Bella er mere optaget af den fine kongekrone, der er tegnet ved siden af teksten. Er det mon fordi, der bor konger og dronninger inde i den der *nationalpark*? Så begynder Mor at grine og giver den meget prinsesse-glade Ella Bella et knus. Bagefter fortæller hun, at kongekronen er et *logo*. Det vil sige en slags tegning, som alle nationalparkerne rundt i Danmark bruger. Indtil videre er der tre nationalparker: *Mols Bjerger* på *Djursland*, *Thy* i *Nordjylland* og så altså *Vadehavet*, der i 2010 blev udnævnt til Danmarks største nationalpark. For at symbolisere den danske natur bliver kongekronen nogle gange vist med en grøn top og blå bund. Ella Bella synes, det er smart fundet på.

Da Far har taget et par billeder af Ella Bella og Otto ved “det royale skilt”, kører familien videre. Otto siger, han gerne vil lære noget mere om Vadehavet – for det må da være noget ret specielt, siden det er blevet udnævnt til nationalpark. Med kongekrone og det hele. Resten af familien synes, det er en god idé. Og Far ved lige, hvor de skal køre hen for at lære mere...

3

1

2

3

4

5

i

Verdens STØRSTE østers...

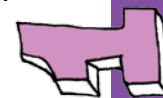
... nemlig til et sted, der hedder *Vadehavscentret*. Det er en slags interaktivt museum, der ligger ved nationalparken. Ella Bella har før lært, at ordet *interaktiv* betyder, at man godt må røre og pille ved nogle af de udstillede ting – og det er lige noget for hende.

Da Mor betaler entré, fortæller damen bag skranken, at de på Vadehavscentret har udstillet en verdensrekord. Nemlig *verdens største østers*. Den er hele 35,5 cm lang og 10,7 cm bred – det svarer sådan cirka til størrelsen på en gummistøvle i str. 44! Den store østers har tilmed fået tildelt et fint certifikat fra selveste *Guinness World Records*, som er den organistaion, der holder styr på alverdens rekorder. Mor glæder sig til at fortælle det til Ella Bella og Otto.

Imens Mor har købt billetter, har Far haft travlt med at studere et kort over det danske vadehavsområde. Kortet viser de forskellige højder i området – både på land og i vand. Ella Bella og Otto har fundet et stort stålkår med vådt sand og vand i. Og som familien skal lære, har vandet en vigtig betydning for nærmest alt, der sker i vadehavsområdet. F.eks. bliver der i området dagligt flyttet 1 milliard m³ vand. Det sker to gange om dagen på grund af noget, der hedder *tidevandet*.

Otto fortæller Ella Bella, at ved tidevand stiger og falder vandstanden i havet. Det skyldes månens og solens tiltrækningskraft. Og at jorden samtidigt drejer rundt. Ella Bella synes, det lyder meget kompliceret, og hun vil hellere bygge sandslotte af det våde sand. Men Otto vil meget gerne lære Ella Bella mere om det spændende naturfænomen og tager hende derfor med ind til selve udstillingen. For han er sikker på, at der bliver fortalt og vist mere om tidevand, Vadehavet og meget mere.

3

1

2

3

4

5

i

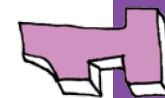
Allerede ved første planche stopper Otto og Ella Bella op. Her viser billederne af en stillestående mand tydeligt, hvad der sker, når det er henholdsvis høj- og lavvande. Det kalder man også *flod* og *ebbe*.

Andre gange kommer der så meget vand, at der opstår en *stormflod*. Ella Bella kender både ordet *storm* og ordet *flod*. Så hun kan sagtens forestille sig, at det nok går vildt for sig, når der kommer noget, der hedder begge ord på samme tid. Så da Otto begejstret fortæller, at han lige har læst, at en del af Vadehavscentrets udstilling er et multimedierum, hvor de med film viser mere om de der stormfloder – så får Ella Bella straks Far til at love, at han gerne vil holde hende i hånden under hele filmen. Altså hvis nu det bliver lidt for uhyggeligt.

Inden de går videre mod multimedierummet, opdager Ella Bella de mange flotte fugle i loftet. Hun synes, det er underligt, at de hænger der. For hvad har de med Vadehavet at gøre?

Så siger Otto, at hver gang det er lavvande, bliver cirka 70% af havbunden tørlagt. Og det skaber et kæmpe spisekammer for mange trækfugle. Faktisk kommer omkring 12 millioner fugle hvert år forbi *vaden*, som man kalder den blotlagte havbund. Det er så mange fugle, at Vadehavet er ét af de 10 vigtigste vådområder i verden. Og det er netop en af grundene til, at man i 2010 udnævnte området til nationalpark.

3

1

2

3

4

5

i

Naturen i *vadehavsområdet* er helt speciel med mulighed for mange fantastiske oplevelser. Og nu er det endelig blevet tid for Ella Bella, Otto, Mor og Far til at komme helt derud, hvor det er smartest at have gummistøvler på.

Sommer er højsæson, hvis man gerne vil helt tæt på de smukke spættede sæler. Noget, især Ella Bella har set meget frem til. Indtil nu har hun nemlig kun set de nuttede dyr i fjernsynet, og de ser ud til at være lige til at kramme. Så da Otto fortæller hende, at de voksne sæler altså kan veje op mod 100 kilo og bliver op til 2 meter lange – og at dyret tilmed er *Danmarks største rovdyr* – da bliver Ella Bella mildest talt noget overrasket. 100 kilo! Det er jo mere, end Far vejer – og han er altså helt vildt tung, synes Ella Bella. Og det med at være et rovdyr, det lyder heller ikke så rart. Så Ella Bella bliver lidt i tvivl om turen ud til sælerne.

Så forsikrer Mor hende om, at det på ingen måder bliver farligt at tage ud at kigge på sælerne. For på trods af, at sælerne er rovdyr, er de faktisk også lidt sky og bange for mennesker. Så hvis man kommer for tæt på dem, så smutter de lynhurtigt i vandet. Det er betryggende at høre, synes Ella Bella. Selvom det godt nok betyder, at hun alligevel ikke kommer til at kramme et af de søde (rov)dyr.

Der er flere steder langs *Vadehavskysten*, hvor det er muligt at opleve sælerne i deres rette element. F.eks. i det område, der hedder *Knudedyb*. Det er en såkaldt *sandrevle*, som ligger i forbindelse med den lille ø *Mandø*. Far fortæller, at Mandø er et helt specielt sted midt i Vadehavet. For på grund af tidevandet, som Ella Bella og Otto har lært om, da de besøgte *Vadehavscentret*, er Mandø ved højvande uden trafikal forbindelse til resten af Danmark.

1

2

3

4

5

i

Mandøbussen

Ella Bella synes, det lyder helt vildt. Og hun kan ikke helt forstå, at det ikke er lidt farligt at bo på øen. Så fortæller Far, at øen med de omkring 35 beboere næsten hele vejen rundt er beskyttet af et *havdige*, som holder tidevandet tilbage. Nogle gange stiger vandet dog op over digerne, og så kan det være meget farligt at være på den lille ø. Otto kan huske, at når det sker, så snakker man om *stormflod*. Mor siger, at de efter sælturen skal huske at se *Mandø Stormflodssøjle*, der står nede på stranden. På søjlen er der markeret, hvor høj vandstanden har været ved de forskellige stormfloder igennem tiderne.

For at komme ud til Mandø kører familien med *Mandøbussen*. Det er en traktortrukken vogn, der har startsted inde ved Vadehavscentret. Herefter vælger Ella Bella og resten af familien at tage med en hestevogn ud til sælerne. Og efter en sjov og bumpende tur hen over *vaden*, er de langt om længe fremme ved de mange sæler, der ligger og hviler sig. Ella Bella og Otto er hurtigt nede fra hestevognen og går langsomt frem mod flokken af sæler. Ella Bella er meget begejstret og vil gerne tættere på. Men så begynder de første sæler at glide tilbage i vandet. Så Otto stopper Ella Bella og minder hende om, hvad Mor har fortalt dem. Nemlig at det ikke er så godt at skræmme sælerne. Så sammen står de to børn og betragter de store dyr – på en afstand, der er passende for både dyr og mennesker.

På vej tilbage til Mandø by siger Benny, der er kusk på hestevognen, at hvis Ella Bella gerne vil tættere på de smukke dyr, så skal hun bare overtale sine forældre til at tage en tur på *Fiskeri- og Søfartsmuseet i Esbjerg*. Der er nemlig et *sælarie*. Det er sådan et sted, hvor mennesker kan komme helt tæt på de ellers ret så sky dyr. Helt uden risiko for at skræmme dem tilbage i havet. Ella Bella synes, det lyder helt fantastisk!

Sæler

3

1

2

3

4

5

i

Indtil nu har Ella Bella, Otto og deres forældres eventyr i området omkring Vadehavet mest handlet om de ting, der sker over havets overflade. Såsom at tage på sæltur på *Mandø*, og at blive klogere på begreber som *stormflod* og *tidevand* på det informative *Vadehavscenter*.

Så i dag skal de lære mere om det utroligt rige dyreliv, der findes *under* Vadehavets overflade. Hverken Mor eller Far ved så meget om fisk, krabber og muslinger. Og selv Otto må indrømme, at han kan komme i tvivl, når det drejer sig om forskellen på *strandsnegle* og *dyndsnegle*. Og Ella Bella – hun kan indtil videre kun kende forskel på en *brandmand* og en *vandmand*. Så da Mor læser om muligheden for at komme med en naturvejleder fra Vadehavscentret ud på en såkaldt *Sea Explorer-tur*, så er hele familien klar. For de kan vist alle lære noget!

Da de ankommer til centret, står en gruppe mennesker klar sammen med vejlederen. Hun hedder Karen, og Ella Bella synes hurtigt, det virker, som om at Karen næsten ved ALT. I hvert fald når det drejer sig om krabber, sandorme og andet godt fra havet. Selv Otto er meget imponeret! Så Ella Bella holder sig tæt til Karen, så hun er sikker på at lære noget – og Far holder sig tæt til Karen, så han er sikker på at få taget nogle gode billeder af deres fund.

For på Sea Explorer-turen går det ud på at finde de smådyr, der lever lige under Vadehavets overflade. Og helst så mange forskellige slags som muligt. For at holde styr på, hvilke dyr man har fanget, får alle i gruppen udleveret hver

1

2

3

4

5

i

deres tjekliste. Her er både navn og veltillende tegninger af smådyrene. I alt er der 16 styks, som Karen siger er de dyr, der er størst sandsynlighed for at finde i området. Herefter uddeler hun fiskenet, plastikbakker, syltetøjsglas og andre ting, der kan være nyttige i jagten på smådyrene.

Først tænker Ella Bella, at det er underligt, at de skal fange fisk og krabber med bakker. Det virker umiddelbart lidt besværligt. Men så siger Karen, at bakkerne altså kun skal bruges, så de kan kigge på de dyr, de fanger – og samtidigt opbevare dem sikkert, til de kommer tilbage til Vadehavscentret. Der skal de nemlig se nærmere på deres fangst, så de kan lære endnu mere.

Alle i gruppen er gode til at finde dyrene på tjeklisten, og efter en times tid synes Karen, at det er på tide at tage tilbage til centret. Her er en storskærm gjort klar, og først tror Ella Bella, at de skal se en film. Men så peger Otto på en lup, der er tilkoblet skærmen. Og da Karen lægger den første lille snegl ind under luppens kikkert, forstår de hvorfor. For via luppen bliver dyrene forstørret mange gange op på storskærmen. Og på den måde kan de komme meget tættere på de dyr, der ellers er ret små.

Ella Bella, Otto, Mor og Far synes alle, det har været en fantastisk spændende og lærerig dag. Og nu kan Otto kende forskellen på strandsnegle og dyndsnegle. Og Ella Bella har lært, at en sandorm ikke er den grålige spiral, der ligger overalt i sandets overflade – men at det derimod er ormens afføring.

3

1

2

3

4

5

i

Da Ella Bella, Otto, Mor og Far var på *Sea Explorer-tur* med en naturvejleder fra *Vadehavscentret*, var de ikke så heldige med de krabber, de fangede. For det var ligesom, at alle dem, der kom med i det grønne net, enten manglede en klo, et helt ben eller havde efterladt et tomt hylster...

Især Ella Bella var ærgerlig over ikke at få fanget en spillevende krabbe. Sådan helt selv. Så da Mor læser om muligheden for at komme på endnu en tur ud til det mægtige Vadehav – blandt andet for at fange krabber – så er familien klar til et nyt eventyr.

Denne gang starter turen fra den ø, der hedder *Rømø*. Og imens de kører af sted i bilen, fortæller Otto Ella Bella, at der kun bor cirka 650 mennesker på øen. Men når det er sommer, og det er højsæson for turister, så er der mange, mange flere mennesker på Rømø. Ella Bella håber ikke, at alt for mange af dem skal med på den tur, som Mor har fortalt hedder *Junior Ranger*. For hun vil altså gerne være helt sikker på at fange en krabbe denne gang. Og gerne en levende én af slagsen. Så griner Far og siger, at der helt sikkert er nok krabber til alle. Også selvom alle de 650 personer, der bor fast på øen, skulle finde på at tage på krabbejagt på samme tid.

Så er familien nået frem til mødestedet for ekspeditionen. Her står guiden, der hedder Iver, og venter på dem sammen med resten af gruppen. Iver har gjort en lille trækvogn klar med alle de ting, de skal bruge på deres tur. Og inden han lukker låget på vognen, når Ella Bella at se, at der ligger nogle bittesmå fiskestænger i bunden. Hvad mon de skal bruges til? Iver smiler og siger, at hun må vente at se – og så sætter han kurs mod havnen.

3

1

2

3

4

5

i

Nede på havnen har en fiskekutter netop lagt til kaj. Iver fortæller, at kutteren har været ude for at fiske rejer. Og inden de går videre, samler han de rejer, der er faldet ned på jorden, op. Han siger, at de skal bruge dem lige om lidt, når de skal fange krabber. For ud over spegepølse (hvor det er hans erfaring, at krabberne foretrækker den sønderjyske version) elsker krabber rejer. Da Ella Bella hører dette, skynder hun sig at hjælpe Iver med at samle de sidste rejer fra jorden op.

Den bådebro, hvor de famøse krabber skal fanges fra, ligger lige ved siden af. Og da Ella Bella har fået alle rejerne af fingrene, får hun sammen med Otto lov til at dele de små fiskestænger ud. Og nu opdager hun, hvorfor de er smarte til at fange krabber med. For der, hvor der plejer at være en krog, er der i stedet en klemme. Lige til at klemme et stykke (sønderjysk!) spegepølse eller en lille reje på. Ih, hvor smart, tænker Ella Bella.

Alle får hurtigt bid. Og da der er fanget tilpas mange krabber, fortæller Iver lidt om det spøjse dyr. Blandt andet om, hvordan man kan se forskellen på en hankrabbe og en hunkrabbe. Både Ella Bella og Otto prøver at holde hver deres krabbe. Altså en helt levende én af slagsen.

Efter den veloverståede krabbefangst tager Iver gruppen med ned til stranden. Her vil han prøve at finde flere af Vadehavets dyr. Ella Bella, der allerede er meget tilfreds med dagens fangst, tager Mor i hånden. Og imens de andre graver efter sandorme, går de to sammen ud i det meget grumsede sand. Og Ella Bella kan ikke lade være med at tænke, at det er fantastisk at få lov til at gå og smutte i mudderet – helt uden at få skæld ud!

1

2

3

4

5

i

Noget af det, især Far har glædet sig til at opleve på familiens eventyr i området omkring Vadehavet & Ribe, er naturfænomenet *Sort Sol*. Ella Bella forstår ikke helt, hvorfor Far virker så begejstret. For umiddelbart lyder Sort Sol da ikke som noget, der er særligt rart. Så griner Far og siger, at det altså ikke har noget at gøre med solen, og at den pludseligt bliver sort. Otto indskyder, at det er et helt andet og yderst sjældent astronomisk fænomen, der hedder *solformørkelse*. Det må han fortælle Ella Bella om en anden god gang!

Ella Bella er kun blevet mere forvirret. Så fortæller Otto, at navnet hentyder til de tusindvis af stære, der i to perioder om året samles i de store områder *Tøndermarsken* og *Ribemarsken*. Det sker, når de er på vej på træk mellem lande i *Norden* til steder som *Holland* og *Storbritannien*. Da det er alt for lang en distance at flyve på én gang, holder stærene pause undervejs. Hver aften, lige før solnedgang, samles stærene i store flokke, og så former de tusindvis af fugle fascinerende mønstre på himlen. Og det er dét, man kalder Sort Sol.

Fortsætter på næste side...

Fortsat fra forrige side...

1

2

3

4

5

i

Om aftenen mødes de med en naturvejleder, der skal fortælle dem mere om det fantastiske naturfænomen. Da de kommer frem til bestemmelsesstedet, er Ella Bella overrasket over, hvor mange mennesker der er. Hun er bange for, at hun slet ikke vil kunne se, når stærene er oppe på himlen. Så forsikrer vejlederen hende om, at når og hvis der sker noget, vil hun helt sikkert komme til at se det! For stærene er så langt væk, at alle nemt kan se dem. Hvis altså de viser sig.

Ella Bella synes, det er lidt underligt, den måde ham naturvejlederen ikke virker helt sikker på, om fuglene kommer. For er det ikke hans arbejde at vide det, når nu han arbejder i naturen? Så siger Mor, at da det jo er en oplevelse, hvor det er fuglene, der er i centrum, så er det ikke noget, menneskene kan styre og bestemme over. Heller ikke, selvom man arbejder som naturvejleder. Så det bedste, Ella Bella kan gøre, er at krydse fingre for, at der er rigtigt mange stære, der har tænkt sig at overnatte lige her i nat.

Imens de står og venter på de store stæreflokke, fortæller vejlederen, at grunden til, at fuglene har valgt netop *vadehavsområdet* som pausested på deres tur mod sydvest, er stedets fugtige græsmarker og tagrør. Om dagen søger de efter føde på græsmarkerne, og det er især forskellige larver, de leder efter. Når det så bliver aften, flyver de tilbage til tagrørene, hvor de søger ly for natten – og ikke mindst for de mange rovfugle. For ligesom stærene lever af at æde larverne, er der større fugle, der gerne vil æde stærene. Og for at det skal være så svært som muligt for disse rovfugle at finde ud af, hvor stærene sover om natten, skifter de tit sted. Og det er en af grundene til, at naturvejlederen ikke kan garantere, at de vil komme til at se stære her til

aften. For selvom fuglene sov i tagrørene lige derovre igår, kan de have skiftet sovested til i nat. Ella Bella synes, det lyder noget besværligt sådan at skifte bolig hele tiden. Men så minder Otto hende om, at fuglene jo ikke skal pakke dukker, tøj og mad ned, hver gang de flytter.

Det ser ud til, at Ella Bellas krydsede fingre har virket. For lige pludseligt kommer fuglene flyvende i store og små flokke fra alle sider. Sikken et syn!

Ella Bella kan levende forestille sig, at der må være en frygtelig larm dernede blandt tagrørene. For helt herovre, hvor de står, kan hun meget nemt høre fuglenes pippen, selvom de virker ret langt væk. Så siger naturvejlederen, at hvis hun sætter hænderne bag ørerne, bliver lyden forstærket en hel del gange, så hun kan høre lydene endnu mere tydeligt. Whau – det lyder nærmest som at stå midt i en dyrehandel!

Ella Bella, storebror Otto, Mor og ikke mindst Far har fået en fantastisk naturoplevelse. Og ud over at opleve fuglene fik de også set masser af andre "dyr". For da stærene fløj op i kæmpeflokke, lavede de de mest fantastiske formationer. Og flere af dem havde store ligheder med f.eks. en hund, en slange og en sød sælunge, som Ella Bella var hurtigst til at pege ud.

1

2

3

4

5

i

I omegnen...

1

Dragetfestival på Fanø

2

Rømø Strand

3

Mennesket ved Havet

4

Fiskeri- og Søfartsmuseet

5

Svømmestadion Danmark

6

Gram Slot

7

Gram Løngrov

8

LEGOLAND

4

4

I omegnen...

1

2

3

4

5

i

Otto elsker at flyve med drage. Det samme gør Far. Og sammen har de bygget flere modeller af slagsen. Mor har indtil nu kun rystet på hovedet af deres interesse for at sidde og nørkle med tynde pinde, lim, stof og papir. Og når Ella Bella har fået lov til at være med, har hun hurtigt mistet koncentrationen – især efter hun for tredje gang i træk kom til at lime dragen fast til sin trøje.

Så da Far foreslår, at hele familien skal tage på *dragefestival* på Fanø, er Ella Bella og Mor først lidt forbeholdne. Men det er kun, indtil Otto viser dem den drage, han og Far sammen har arbejdet på hele vinteren. Hold da op, den er flot! Og da Far fortæller, at mange af dem, der deltager på festivalen, har brugt endnu længere tid på at bygge deres drager, så er både Ella Bella og Mor med på at tage af sted.

Imens familien kører om bord på den færge, der sejler imellem *Esbjerg* og Fanø, fortæller Otto, at festivalen er så stor, at det faktisk er verdens største drage-træf. Hele 5000 drage-entusiaster fra hele verden kommer til Fanø fire dage midt i juni. Og med sig har de de mest fantasifulde drager, man kan tænke sig. Ella Bella synes, det er lidt underligt, at så mange mennesker tager til så lille en ø, som Fanø er. For på vej i bilen har Far fortalt, at øen kun er 16 km lang og 5 km bred. Og efter Ella Bellas mening lyder det ikke af så meget.

1

2

3

4

5

i

Så siger Far, at det hele startede tilbage i 1985. Altså længe før, både Ella Bella og Otto var født. Da tog en mand fra *Tyskland* til Fanø sammen med nogle venner for at flyve med drager. Og det var så sjovt, at de besluttede at vende tilbage det følgende år sammen med nogle flere venner. Og sådan blev de ved år efter år.

Sikken et syn, der venter familien, da de når frem til *Rindby Strand*, som ligger på vestsiden af Fanø. Tusindvis af drager i de vildeste former, farver og størrelser. Der er bittesmå drager, der kravler hen over jorden som mariehøns, store lyserøde grise, der hopper op og ned på stranden og... ja, drager i udformninger, som Ella Bella slet ikke har ord for. Og tænk, ingen af de mange snore filtrer ind i hinanden.

Hele familien har en fantastisk dag på Fanø. Og da Ella Bella hører nogle snakke om, at der i august er en dragefestival for børn – så er hun max klar på at være med, næste gang Otto og Far skal bygge drager. Måske Mor også har ændret mening.

1

2

3

4

5

i

Der er flere øer i Vadehavet. Blandt andet øen *Rømø*. Og det er en på mange måder ret speciel ø. F.eks. består hele 90% af øen af ren natur. Og så er der kun to byer på Rømø: *Havneby* og *Lakolk*. Faktisk er det kun Havneby, der er sådan en rigtig by med butikker, caféer og lignende. Lakolk er mere et butiks- og aktivitetsområde for turister.

Noget andet, der gør Rømø til helt sin egen, og får turister til at komme fra nær og fjern, er stranden på øens vestside. For ud over at være den mest badesikre strand på Danmarks vestkyst på grund af dens lave vand er den også helt ufattelig bred. Det kridhvide sand strækker sig nemlig hele 2-3 kilometer ud til *Vesterhavet*. Ella Bella, der ikke har helt styr på mål og tal endnu, synes nu ikke, at 2-3 kilometer lyder af meget. De tal er jo ret små!

Da de lidt efter kører rundt på stranden, kan Ella Bella dog godt fornemme, at tallene vist alligevel dækker over en pæn stor afstand. Så da Mor fortæller, at det er tilladt at køre i bil på et stykke af stranden, så man ikke skal gå det lange stykke ud til vandet, bliver hele familien glade.

Inden de når helt ud til vandet, får Otto øje på nogle sjove trehjulede vogne, hvor der er store windsurfersejl fæstnet fast på. De farverige køretøjer fræser med fuld fart frem og tilbage på stranden. Ih, hvor ser det sjovt ud! Storebror Otto får straks Far til at stoppe bilen.

Da de kommer tættere på, læser storebror Otto, at de sjove vogne hedder *Blokarts*. Og heldigvis er det muligt at prøve en tur. Storebror Otto er stor nok til at køre alene, og Ella Bella får nemt overtalt Far til at tage en tur sammen med hende. Kort tid efter kører de alle tre med fuld fart over sandet.

4

Rømø strand

1

2

3

4

5

i

Vadehavet & Ribe ligger i *Jylland* – nærmere bestemt *Sydvestjylland*. Det samme gør Danmarks femtestørste by, nemlig *Esbjerg*. Mor synes, at det er blevet tid til, at familien tager en tur til storbyen. For indtil nu har mange af deres oplevelser været ude i naturen. Og da hun forsikrer de andre om, at det ikke (kun) er for at kigge på butikker og gå på café, er Ella Bella, Otto og Far også klar.

Imens de kører, fortæller Mor, at Esbjergs placering ud til kysten tidligere gjorde fiskeri til et vigtigt erhverv, og at byen havde Danmarks største fiskerihavn. Nu er der næsten ingen fiskerbåde tilbage, og i dag er det især olieboring og eksport af vindmøller, der skaber travlhed på havnen. Mor fortæller videre, at der også er mange, der forbinder Esbjerg med noget på mange måder stor kunst.

Først forstår hverken Ella Bella eller Otto, hvad Mor snakker om. Men da de står ud af bilen på den lille grusparkeringsplads tæt ved vandet, bliver de straks klogere. For kort derfra troner den ni meter høje betonskulptur *Mennesket ved Havet*. Sikke et syn.

Imens Far fotograferer, fortæller Mor, at kunstneren bag skulpturen hed *Svend Wiig Hansen*. De fire mænd, der kigger ud over *Vesterhavet*, har stået i strandkanten siden 1995. Her var den med til at markere, at Esbjerg året forinden kunne fejre 100 års jubilæum som selvstændig kommune.

1

2

3

4

5

i

Ella Bella elsker sæler! Især de nuttede sælunger, der nærmest er lige til at tage med hjem. Hvis altså ikke det var fordi, at de vokser sig kæmpestore – og som voksne faktisk kommer til at veje mere end Far.

Alt dette har Otto lært Ella Bella, da de i starten af sommeren var på sæltur på den lille ø *Mandø*. Ella Bella lærte også, at man ikke må gå for tæt på de flotte dyr. For så kan de føle sig skræmt og vil glide fra deres hvilested på stranden tilbage ned i vandet.

Turen på Mandø foregik i hestevogn. Og Ella Bella husker tydeligt det tip, hun fik af manden, der styrede vognen. Nemlig, at hvis hun vil tættere på de smukke sæler, skal hun tage en tur på *Fiskeri- og Søfartsmuseet* i *Esbjerg*. Der er nemlig et flot sælarie.

Som oftest er Mor og Far ikke svære at overtale, når det drejer sig om at se og lære noget nyt. Og Otto – han er altid klar på sjove oplevelser. Så hele familien spænder sikkerhedsselen og sætter kursen mod Esbjerg.

På vej i bilen husker Otto Ella Bella på, at et sælarie er et sted, hvor man kan komme helt tæt på sælerne. Ella Bella har lidt svært ved at forestille sig, hvordan det egentligt kan lade sig gøre. Altså, hun har jo selv oplevet, hvor sky sælerne er. Så hvordan kan hun komme tættere på, uden at de smutter tilbage i havet?

Så siger Otto, at det er fordi, sælariet er et slags gigantisk akvarium. Sælerne svømmer med andre ord rundt i en kæmpe beholder fyldt med havvand. Og på den måde kan man både se sælerne ovenfra og fra siden – helt uden risiko for at skræmme dem væk.

1

2

3

4

5

i

Ella Bella synes, det lyder smart. Men tænker også, at det må være et vildt stort akvarium, hvis altså det er voksne sæler, der svømmer rundt i det.

Imens Mor parkerer bilen, og Far køber billetter, læser Otto på et skilt, at næste gang, der er fodring af sælerne, er om cirka 1 time. Det passer perfekt med, at de kan nå at se noget af alt det andet, Fiskeri- og Søfartsmuseet har at vise. Blandt andet den spændende udstilling *Vadehav og Verdenshav*. Her fortælles der om søfarten i det danske Vadehav fra vikingetiden frem til i dag. Imens Otto suger den spændende historie til sig, er Ella Bella mest optaget af den ko, der hænger ned fra loftet.

Så er det endelig blevet fodringstid, og hele familien skynder sig op til den øverste etage af sælariet. Det er der, hvor man kan kigge ned til sælerne i vandet. Og det er også her, der står en dyrepasser klar med en spand fisk og en masse historier om de flotte dyr.

I alt er der fire sæler i sælariet, og de hedder *Rasmine, Magnus, Else* og *Leo*. Ella Bella synes, det er nogle sjove og lidt skøre navne. Tænk at være en sæl og så hedde Else! Ella Bella synes mere, at det lyder som et navn på en sød, gammel dame. Så Else er sikkert en sød, gammel sæl.

Da dyrepasserens spand med fisk er tom, og sælerne er blevet mætte, går familien nedenunder. For som i et rigtig akvarium kan man nemlig også betragte dyrene fra siden. Og nu synes Ella Bella for alvor, at hun er kommet rigtig tæt på de smukke sæler, som i høj fart skyder forbi i vandet – lige for næsen af hende. Sikken et syn!

1

2

3

4

5

i

BADELAND

Hvis det ikke lige er vejr til en tur til stranden, er noget af det bedste, Ella Bella og resten af familien ved, at tage i badeland. Og endnu bedre er det, hvis det er et subtropisk badeland, hvor der både er noget for børn og voksne – Mor elsker boblebad!

Familien har heldet med sig på deres tur rundt i Esbjerg! For i byen ligger *Svømmestadion Danmark*. Det er en svømmehal med lige præcis alle de ting, familien har brug for for at få varmen. Ud over et stort legebassin er der nemlig både boblebad, sauna og et varmtvandsbassin med lav vandhøjde. Og så er der en laaang vandrutchebane, som starter i 6 meters højde og er hele 54 meter lang!

Til sidst men ikke mindst har svømmehallen også et bølgebassin. Det er noget, især Otto glæder sig til at prøve. Og da han fortæller Ella Bella, at det er det perfekte sted at lege sæl, så er hun også klar!

1

2

3

4

5

i

Ligesom mange andre piger i 5-års-alderen elsker Ella Bella at klæde sig ud som prinsesse. Så da Otto fortæller, at der ganske tæt på Ribe ligger et vaskeægte slot, får Ella Bella overtalt Mor og Far til endnu en udflugt.

Slottet hedder *Gram Slot*, og det ligger i den lille by *Gram*. Imens de sidder på bilens bagsæde, fortæller Otto, som (selvfølgelig) har undersøgt mere om slottet inden afrejse, at dets historie går mange hundrede år tilbage. Faktisk blev Gram Slot nævnt første gang allerede i 1231. Det er næsten 800 år siden! Otto fortæller videre, at det dog først var omkring år 1470, at man begyndte at opføre selve slottet, og at den ældste bygning på slottet i dag stammer fra 1500-tallet. Ella Bella kan ikke holde styr på de mange store tal. Og hun kan heller ikke lade være med at tænke på, at der nok må lugte lidt mærkeligt, når nu slottet er så gammelt.

Efter at have parkeret bilen ved de nærliggende staldbygninger går familien op mod slottet. Først er Ella Bella lidt skuffet. For der er jo slet ingen tårne og spir på slottet. Og det er heller ikke hvidt og funkende, som det plejer at være i hendes prinsessebøger. Så siger Mor, at det altså kun er i eventyr, at slotte ser sådan ud. I virkeligheden er det oftest noget helt andet.

Ella Bella hænger lidt med hovedet, imens hun går op ad trappen og ind i den store gildesal, hvor de skal samles med de andre besøgende. Men det er kun, indtil guiden, der skal vise dem rundt på slottet, fortæller, at der er et vaskeægte spøgelse på slottet – præcis ligesom i mange eventyr. Ella Bellas interesse er med et vakt igen, og hun tager straks Mor i hånden. Bare for en sikkerheds skyld, hvis nu det alligevel bliver lidt for uhyggeligt.

1

2

3

4

5

i

Imens gruppen i samlet flok går op til etagen ovenover, fortæller guiden om slottets mangeårige og spændende historie. Igennem årene har der blandt andet været et utal af ødelæggende krige. Og i de mange smukke værelser har der boet adskillige kongelige og adelsfolk, der hver især har sat deres præg på slottet og dets historie. En af de mest berømte personer er *Anna Sophie Schack*, der boede på Gram Slot omkring år 1700. Og det er Anna Sophies genfærd, der nu spørger på slottet. Ella Bella tager lidt hårdere fast i Mors hånd, for hun kan godt fornemme, at det nu bliver ret så uhyggeligt.

På grund af sit hidsige temperament kaldte mange Anne Sophie Schack for *Den Gale Grevinde*. Faktisk var hun så hidsig, at hun ofte gav lussinger og skældte folk ud. Både Ella Bella og Otto gyser ved tanken, og Far tager sig automatisk til kinden. Imens guiden åbner døren ind til et af slottets mange soverum, fortsætter han fortællingen. For det var i netop dette rum, at grevinden en dag blev så vred, at hun skubbede til en tjenestepige, så hun væltede og stødte hovedet ind i værelsets kakkelovn – så hårdt, at tjenestepigen døde af det.

Selvom den tragiske ulykke skete for mange hundrede år siden, kan man den dag i dag stadig se en blodplet under kakkelovnen. For den vil ikke gå væk. Ligemeget hvor meget man har forsøgt at skrubbe og skure. Og efter sigende har tjenestepigens tragiske død gjort, at grevinden efter sin egen død aldrig har fået fred. Og det er derfor, at hun går hvileløst rundt i slottets mange rum. Nat efter nat.

Ella Bella synes godt nok, at det er en noget uhyggelig historie. Og hun er meget glad for, at Mor og Far valgte den guidede rundtur, der lå midt på dagen, så det i det mindste er lyst.

1

2

3

4

5

i

En anden spændende ting, man kan lave i byen *Gram*, er at besøge *Gram Lergrav*. Ella Bella er først noget skeptisk. For at besøge en lergrav – det lyder da kedeligt og slet ikke som et sted, hvor der er sjovt for børn. Men Otto forsikrer Ella Bella om, at det nok skal blive både sjovt og ikke mindst lærerigt. Så familien sætter kursen mod den lille lergrav.

Imens de kører, fortæller Otto, at leret i lergraven er gammel havbund. For 8 millioner år siden dækkede havet nemlig store dele af *Jylland*. Det er helt vildt at tænke på, synes Ella Bella. At den vej, de kører rundt på lige nu, faktisk har været helt oversvømmet med vand. Mon man så overhovedet kunne køre i biler dengang, eller var man nødt til at sejle rundt i skibe? Otto ryster lidt på hovedet og siger, at der slet ikke var mennesker på jorden for så mange millioner år tilbage. Men det er en helt anden historie, som han vil fortælle Ella Bella om en anden god gang.

Nu er familien ankommet til lergraven, som ligger et par kilometer uden for byen *Gram*. Efter at have betalt entré i kiosken ved det lille museum skifter de alle til gummistøvler. For som Ella Bella allerede har regnet ud, er der nok noget beskidt i den der lergrav. Den har jo været havbund før, så der må være ret så mudret!

På vej hen til lergraven siger Otto, at hvis de er heldige, kan det være, at de finder nogle af de mange *fossiler*, der ligger gemt i de mange lag af ler.

1

2

3

4

5

i

Ella Bella har aldrig hørt det underlige ord før. *Fossiler*. Det lyder flot, men hvad mon det er? Så fortæller Far hende, at et fossil er et aftryk af et dyr eller en plante i sten – eller i meget sjældne tilfælde i rav. De fossiler, der er allerflest af i Gram Lergrav, er aftryk af søpindsvin, krabber, snegle- og muslingeskaller og hajtænder. Men faktisk er der på et tidspunkt også fundet et næsten komplet hvalskelet. Det kan man se inde på museet – sammen med talrige skeletdele, kranier og lignende.

Ella Bella er blevet helt tændt på ideen om at grave efter store hvalskeletter i det grå ler. Og måske Far bagefter kan hænge et op over hendes seng. Otto griner og siger, at hun nu nok ikke skal regne med at finde en hel hval på en eftermiddag. For det er et kæmpe pillearbejde, som tager mange, mange timer. Og hvis hun alligvel finder et, må hun ikke tage skelettet med hjem. For det er kun de små almindelige fossiler, man må beholde som souvenir. Større og mere sjældne ting tilhører nemlig staten og skal derfor afleveres til *Statens Naturhistoriske Museum*. Mor tilføjer, at man kalder sådanne ekstra værdifulde fund for *Danekræ*, og at man får en lille dusør for at aflevere sit fund.

Da de er færdige med at grave, er de alle trætte og trænger til en pause. Så Mor foreslår, at de går op i museets café og køber kaffe og is. Bagefter er det tid til at se museets imponerende samling af fossiler, skeletter, kranier og meget mere. Tænk, at det meste af det, der ligger lige der bag glasset, er fundet i leret udenfor!

Da de starter bilen for at køre hjem igen, må Ella Bella give storebror Otto ret. Det var super sjovt at tage på udflugt til Gram Lergrav. Også for børn!

1

2

3

4

5

i

Et af de helt sikre *must sees*, når man er af sted med børn i området omkring Vadehavet & Ribe, er den store forlystelsespark *LEGOLAND* ved Billund. Noget, som både Ella Bella og Otto har helt styr på.

Ella Bella har været i *LEGOLAND* to gange før. Første gang var hun så lille, at hun ikke rigtigt kan huske noget. Anden gang var for et år siden, dengang Ella Bella var fire år gammel. Nu er Ella Bella så blevet et helt år ældre – og dermed også et par centimeter højere. Og især det med højden er vigtigt! For sidste år var der flere ting, Ella Bella gerne ville have prøvet, men som hun desværre var lidt for lille til.

Så i de sidste par uger har Ella Bella sørget for at spise ekstra meget og forsøgt at strække sig ekstra laaaang hver morgen og aften ved at stå på tæer med hænderne strakt godt op mod loftet. Bare for at være helt sikker på at være mindst 115 cm høj, som er et højdekrav på flere af forlystelserne. Otto har bare rystet på hovedet af sin skøre lillesøster, for han ved godt, at man altså ikke kan strække sig højere på den måde, Ella Bella forsøger at gøre. Men han synes, det ser sjovt ud, så han siger ikke noget til hende.

Også Far glæder sig meget til årets besøg i parken. For efter familien er begyndt at tage på eventyr i området i og omkring Ribe, mener han at kunne huske, at byen faktisk er udstillet i *LEGOLAND*. Først forstår Ella Bella ikke, hvad han mener med, at byen er "udstillet". For *LEGOLAND* er da ikke noget museum?! Så griner Far og siger, at et mindre område af forlystelsesparken hedder *Miniland*. Her kan man, som en anden kæmpe, gå rundt imellem byer og steder, som findes i virkeligheden – og som altså er bygget i miniformat.

4

LEGOLAND®

1

2

3

4

5

i

I Miniland kan man f.eks. både opleve dronnings slot, *Amalienborg*, komme tæt på den hollandske hovedstad, *Amsterdam*, og se *Billund Lufthavn*, der ligger lige ved siden af LEGOLAND. Og så altså også et udsnit af Ribe centrum. For Far har husket rigtigt.

Da Otto fortæller Ella Bella, at alt i Miniland er bygget af LEGO-klodser, så er hun først sikker på, at han driller hende. For det ville jo tage flere år og mange tusind klodser. Men da familien kommer tættere på de mange små bygninger, forstår Ella Bella, at Otto faktisk talte sandt. Og nok også da han fortæller, at der i alt er brugt 20 millioner LEGO-klodser til at bygge de mange byer og steder.

Da Far efter lidt søgen har fundet frem til Ribe i Minilandet, læser han på et skilt, at 553.000 af de 20 millioner LEGO-klodser er brugt til at bygge domkirken, havnen og de små hyggelige huse. Ella Bella kan sagtens kende flere af stederne i byen – og hun synes, det er sjovt at tænke på, at hun for ikke så lang tid siden har stået oppe i præcis det kirketårn, der i Miniland er bygget af røde LEGO-klodser.

Efter Far har fået taget billeder af LEGO-Ribe fra alle mulige og umulige vinkler, er det endelig blevet tid til at prøve parkens forlystelser. Og Otto ved lige præcis hvilket sted, de skal starte. Nemlig ved *Vikings River Splash*. Mor og Far synes, det virker til at være et oplagt sted – det lyder jo til at have noget med vikingerne at gøre, ligesom et par af de steder, de har besøgt i Ribe. Ella Bella er mere optaget af, om hun mon har vokset (og strakt) sig stor nok til at komme med. Og jo, såmænd. Ella Bella måler lige præcis 115 centimeter, hvilket er minimumshøjden for at prøve Vikings River Splash. Det kilder allerede i Ella Bellas mave!

4

LEGOLAND®

1

2

3

4

5

i

EKSTRA

*Jeg glæder mig i denne tid;
nu falder julesneen hvid,
så ved jeg julen kommer.*

*Min Far hver dag i byen går
og når han kommer hjem, jeg står
og ser hans store lommer.*

Sådan starter julefortællingen *Peters Jul*, som for mange er indbegrebet af den hyggelige danske jul. Og sådan er det også i Ribe.

Hele december måned er byens centrum nemlig forvandlet til "jul som i gamle dage". Og ud over hyggelige julemarkeder i kældre, på pladser og i baggårde er der flere aktiviteter, der har Peters Jul som tema. F.eks. teaterforestillinger, hestevognsture og rundvisninger i byens hyggelige gader.

Otto har fortalt Ella Bella, at fortællingen om Peters Jul blev udgivet første gang i 1866. Det vil sige for cirka 150 år siden! Så da Mor siger, at man kan komme på en guidet rundtur med Peters far, så er Ella Bella lidt usikker på, om hun vil med. For når bogen er så gammel – hvor gammel er Peters far så ikke. Mor griner og siger, at det altså bare er en, der lader som om, at han er Peters far. For på den måde kan han fortælle historier fra gamle dage, dengang Peter var dreng.

Det første, ham der leger Peters far starter med at fortælle på deres tur rundt i byen, er, at historien i Peters Jul faktisk slet ikke stammer fra Ribe. Men grunden til, at man i byen alligevel har valgt at tage udgangspunkt i den fine fortælling, er, at julen i Ribe i samme periode mindede meget om den i Peters Jul. Faktisk

1 2 3 4 5 i
EKSTRA

så meget, at man valgte at filme i Ribe, da man i 2006 filmatiserede bogen. Blandt andet foregik nogle af optagelserne på *Quedens Gaard*, der er en købmandsgård, der er autentisk for perioden.

Peters far gør mange stop undervejs på rundturen, og han har masser af sjove fortællinger fra tiden midt i 1800-tallet. Blandt andet fortæller han, at det først var i løbet af 1800-tallet, at der kom gadebelysning i de små gader. I 1854 var der i alt 37 lygter fordelt rundt i byen. Det vil sige, at der var mange gader, hvor der var bælgravende mørkt om natten. Og da man i samme periode ikke havde de bedste toiletforhold i store dele af byen, så man blev nødt til at hælde sin afføring ud på gaden, kunne det godt være en noget ubehagelig oplevelse at gå rundt efter mørkets frembrud.

Ella Bella gyser ved tanken og kommer til at tænke på ham vægteren, de var på rundtur med i sommer. Mon ikke han huskede at tage sine støvler af, når han kom hjem efter en nats arbejde i gaderne.

Efter gåturen rundt i byen har Mor lyst til at kigge forbi de mange hyggelige julemarkeder. Og for at få et overblik over dem alle foreslår hun, at familien først tager en tur med den hestevogn, Ella Bella har fået øje på. For ud over at det er praktisk og hyggeligt med en tur, var det nemlig også sådan, man blev transporteret rundt, dengang det var Peters Jul.

Ella Bellas, Ottos, Mors og Fars eventyr rundt i området omkring Vadehavet & Ribe er ved at være slut. For denne gang. For hvis det står til Ella Bella og storebror Otto, så skal de helt sikkert tilbage! Og Mor og Far virker ikke svære at overtale.

1

2

3

4

5

i

Bag om *Ella Bellas eventyr*

Bogserien *Ella Bellas eventyr* indeholder flere spændende rejsemål, som alle er fortalt og illustreret til børn. Guidebøgernes formål er at inkludere børnene på familiens rejser. Med *Ella Bellas eventyr* får I voksne et materiale, som kan bruges sammen med og af børnene. Både før, under og efter rejsen.

Bøgerne om Ella Bella, storebror Otto og deres forældre er med til at give børnene en forståelse og interesse for det land og den kultur, I sammen skal besøge. Ved hjælp af et illustrativt layout og et letforståeligt sprog, som både egner sig til oplæsning og selvlæsning, guides børnene igennem de mest interessante og børnevenlige seværdigheder på den pågældende destination. På den måde kan børnene blive en del af forberedelserne og glæde sig til turen sammen med jer voksne.

På selve rejsen fungerer bogen som et børnevenligt, appetitligt og lærerigt supplement til de voksnes guidebøger. Dog er der sorteret ud i antallet af seværdigheder i børnenes guide, så der er lidt, men godt og børnevenligt repræsenteret i hvert kapitel.

Sidst, men ikke mindst, vil *Ella Bellas eventyr* være en mulighed for, at I voksne og børn sammen kan genopleve og snakke om rejsen efterfølgende. Og måske skabe drømme om nye rejseeventyr for familien.

Velkommen til Ella Bellas univers og hendes oplevelser i området omkring Vadehavet & Ribe.

Sara Helena Kangas

1

2

3

4

5

i

2

Adresser

1

Ribe Domkirke

Torvet 19
6760 Ribe
www.ribe-domkirke.dk

2

Rundtur med vægteren

www.visitribe.dk
(få mere info under menupunktet "Oplevelser")

3

Det Gamle Rådhus

Von Støckens Plads
6760 Ribe
www.detgamleraadhusiribe.dk

4

Biskop Brorson (Tårnburg)

www.taarnborg-ribe.dk

5

Ghost Walk

www.ribesvikinger.dk
(få mere info under menupunktet "Med guide")

6

Stormflodssøjlen

Skibbroen
6760 Ribe

7

Ribe Kunstmuseum

Sct Nicolaj Gade 10
6760 Ribe
www.ribekunstmuseum.dk

8

Museet Ribes Vikinger

Odins Plads 1
6760 Ribe
www.ribesvikinger.dk

9

Ribe VikingeCenter

Lustrupvej 4
6760 Ribe
www.ribevikingecenter.dk

10

Ribe Dyrskue

Hovedengen
6760 Ribe
www.ribedyrskue.dk

11

Ribe Tapetet

v/ Feriecenter Ribe Byferie Resort
Damvej 34
6760 Ribe
www.ribe-byferie.dk

12

"Peters Jul" i Ribe

www.petersjuliribe.dk

1

Vadehavscentret

Okholmvej 5
6760 Ribe

www.vadehavscentret.dk

2

Sæltur på Mandø

www.visitmandoe.dk
www.mandoebussen.dk
www.mandoevent.dk

3

Sea Explorer-tur

www.vadehavscentret.dk
(få mere info under menupunktet "Turkalender")

4

Junior Ranger Ekspedition

www.sortsafari.dk
(få mere info under menupunktet "BørneSafari")

5

Sort Sol

www.sortsafari.dk
(få mere info under menupunktet "Sort Sol")
www.vadehavscentret.dk
(få mere info under menupunktet "Turkalender")

1

2

3

4

5

i

1

Dragefestival på Fanø

www.visitfanoe.dk
(få mere info under menupunktet "På stranden")

2

Rømø Strand

www.romo.dk
(få mere info under menupunktet "Rømø")

3

Mennesket ved Havet

v/ Sædding Strand (lige v/ Fiskeri - og Søfartsmuseet)

4

Fiskeri- og Søfartsmuseet

Tarphagevej 2
6710 Esbjerg V
www.fimus.dk

5

Svømmestadion Danmark

Gl. Vardevej 60
6700 Esbjerg
www.svd.dk

6

Gram Slot

Slotsvej 54
6510 Gram
www.gramslot.dk

7

Gram Lergrav

Lergravsvej 2
6510 Gram
www.museum-sonderjylland.dk

8

LEGOLAND®

Nordmarksvej 9
7190 Billund
www.legoland.dk

1

2

3

4

5

i

Praktiske oplysninger

Få svar på diverse praktiske spørgsmål ved at kontakte et af nedenstående turistbureauer. Find oplysninger såsom åbningstider og telefonnumre på hjemmesiden.

VisitRibe

Torvet 3
6760 Ribe
www.visitribe.dk

VisitEsbjerg

Skolegade 33
6700 Esbjerg
www.visitesbjerg.dk

Rømø-Tønder Turistforening

Nr. Frankel 1
Havneby
6792 Rømø
www.visittoender.dk
www.romo.dk

VisitFanø

Skolevej 5-7
Nordby
6720 Fanø
www.visitfanoe.dk

Varde Turistbureau

Otto Frellos Plads 1
6800 Varde
www.visitwestdenmark.dk

Besøg desuden **Nationalpark Vadehavets** hjemmeside:
www.nationalparkvadehavet.dk

Indholdsfortegnelse

Adresser

Biskop Brorson

Det Gamle Rådhus
Domkirken
Dragefestival på Fanø

Fiskeri- og
Søfartsmuseet

Ghost Walk
Gram Lergrav
Gram Slot

Junior Ranger
Ekspedition

Kort over Vadehavet
& Ribe

LEGOLAND®

Museet Ribes Vikinger

Nationalpark Vadehavet

Peters Jul
Praktiske oplysninger

Ribe
Ribe Domkirke
Ribe Dyrskue
Ribe Kunstmuseum
Ribe Tapetet
Ribe VikingeCenter
Ribes Vikinger, Museet
Rømø Strand

Sea Explorer-tur
Sort Sol
Stormflodssøjlen
Svømmestadion
Danmark
Sæltur på Mandø

Vadehavscentret
Vægteren, rundtur med